

- Araştırma Makalesi -

№ 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA TEDBİR KARARLARI
VE GEREKÇELİ KARAR HAKKI*
(PROTECTIVE MEASURES AND THE RIGHT TO A REASONED JUDGMENT
UNDER LAW NO. 6284)

Hilmi Can Turan**

ÖZ

Bu çalışma, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının gerekçeli karar hakkı ile olan anayasal bağını incelemektedir. Kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir tehdit olduğu açıktır. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şiddet mağdurlarını koruma yükümlülüğü gerçekleştirirken uygulamada özellikle gerekçeli karar hakkı ihlalleri de ortaya çıkmaktadır. Çalışmada Anayasa Mahkemesi kararları ışığında, tedbir kararlarının gerekçesiz veya yetersiz gerekçelerle verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği ortaya konulmuş, gerekçeli karar hakkının yalnızca biçimsel bir yükümlülük değil, aynı zamanda hukuki güvenlik, öngörülebilirlik ve hesap verebilirlik ilkelerinin bir teminatı olduğu savunulmuştur. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararları analiz edilerek, tedbir taleplerinin aciliyeti, tedbir talebinin koruduğu anayasal haklar ile gerekçesiz verilen tedbir taleplerinin yol açtığı ihlal-

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 02.11.2025 tarihinde Yayınevimize ulaşmış olup, 21.12.2025 tarihinde birinci hakem; 22.12.2025 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** Dr., Raportör, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, hilmi.can.turan@anayasa.gov.tr, ORCID ID: orcid.org/0009-0008-4786-5729

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Bu makaleye atıf için; Turan, Hilmi Can, "6284 Sayılı Kanun Kapsamında Tedbir Kararları ve Gerekçeli Karar Hakkı", Anayasa Hukuku Dergisi, Cilt No.: 14, Sayı No.: 28, 2025, s. 357-404.

ler değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda ise mevzuat ve uygulama üzerinde tespit ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 6284 Sayılı Kanun, Kadına Karşı Şiddet, Uzaklaştırma, Gerekçeli Karar Hakkı, Tedbir Kararı

ABSTRACT

This study examines the constitutional link between the right to a reasoned judgment and the protective and preventive measures ordered under Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women. It is evident that violence against women and family members constitutes not only an individual problem but also a social threat. While the State fulfills its positive obligations to protect victims of violence, violations of the right to a reasoned judgment frequently arise in practice. In light of the Constitutional Court's case law, the study demonstrates that issuing protection orders without sufficient reasoning, or without reasoning at all, amounts to a violation of the right to a fair trial. It argues that the duty to provide reasons is not merely a formal requirement but also a safeguard of the principles of legal certainty, foreseeability, and accountability. Furthermore, by analyzing the Constitutional Court's violation judgments, the study evaluates the urgency of protection requests, the constitutional rights these requests aim to safeguard, and the violations resulting from unreasoned or insufficiently reasoned decisions. The study concludes with findings and recommendations concerning both legislation and judicial practice.

Keywords: Law No. 6284, Violence Against Women, Restraining Orders, Right to a Reasoned Judgment, Protective Order

KONUNUN ÖNEMİ ve AMACI

Temel hakları güvence altına almak, kişilere bu hakları sağlamak, temel haklara karşı gelebilecek ihlalleri bertaraf etmek devletin temel görevlerinden biri olup, pozitif yükümlülüğüdür. Anayasal temel hakların süregelen bir şekilde ihlal edilmesi kanun koyucunun özel tedbirler ve olağanüstü çözümler almasına yol açabilmektedir. Bir temel hakkın korunması adaletin sağlanmasına fayda sağlarken ihlali ise adaletsizlik

olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygur'a göre adaletsizliğin birçok yüzü vardır, bunların bir kısmının kaynağı da toplumsal önyargılardır. Bu önyargıların başında da toplumsal cinsiyete ilişkin ön yargılar gelmektedir¹ Bir toplumda cinsiyete dayalı ayrımcılık hem toplumun hareketleri neticesinde hem de devletin eylemleri ya da yükümlülüklerini yerine getirmemesi üzerine meydana gelebilir. Bu ayrımcılık kişilerin istihdamında, eğitime erişimde, mülkiyet hakkının kullanılmasında, yönetime katılımında, adalete erişimde, fırsat eşitliğinde, toplumsal cinsiyet rolüne yüklenen sorumluluklarda ve özellikle de temel hakların sağlanmasında ve korunmasında karşımıza çıkmaktadır. Türkiye küresel cinsiyet uçurumu endeksinde (Global Gender Gap Index)² 2017 verilerine göre 144 ülke arasında 131. sırada, toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi (TCEE)³ sırasında 2020 verilerine göre de 64 ülke arasında 54. sırada yer almıştır.⁴ Toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda en önemli problemlerden biri de kadına karşı şiddettir. Burada çok ciddi temel hak özgürlük ihlalleri meydana gelmekte, telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğabilmektedir.

Yaşam hakkının, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkının, eğitim hakkının anayasada güvence altına alınması, kişiyi yaralama, öldürmeye teşebbüs etme, öldürme, hürriyetinden yoksun bırakma, şantajda, teditte, hakarete bulunma fiillerinin Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak cezalandırılması, kadına ve çocuğa karşı şiddet olaylarının engellenmesinde tek başına yeterli olmadığı açıktır. Kadına, çocuklara ve aile bireylerine yönelik şiddet, sadece kişisel hak ihlali değil, aynı zamanda anayasal düzende güvence altına alınan insan onuruna, eşitliğe ve yaşam hakkına doğrudan yönelmiş çok yönlü bir tehdittir. Bu tehdidin hem kişisel hem de toplumsal son derece olumsuz sonuçları vardır. Şiddet karşısında, devletin sorumluluğu, sadece kamu görevlilerinin iş-

¹ Uygur, G. (2015). "Toplumsal Cinsiyet ve Adalet: Hukuk Adaletsizdir. Ankara Barosu Dergisi (4), 121

² Bu endeks 144 ülkenin dört tematik boyutta (ekonomik katılım ve fırsat, eğitimde başarı, sağlık ve hayatta kalma, siyasi güçlendirme) cinsiyet eşitliğine yönelik ilerlemelerini değerlendirmektedir. <http://weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017>

³ Bu endeks ulusal insani gelişme başarılarını, toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından ortaya koymaya çalışan bir endekstir. – <https://www.undp.org>

⁴ Nergis, N., Öcal, A. (2021) Disiplinler Arası Kadın, Nobel Yayın, s.9

lem ve eylemleriyle neden olduğu hak ihlallerini değil, üçüncü kişilerin hak ihlallerini de önlemeyi, kavuşturmayı ve cezalandırmayı kapsar.⁵

Kadınların aile içinde yaşadığı şiddet önceleri aile içi mahrem bir sorun olarak görülürken günümüzde toplumsal bir sorun olarak kabul edilmekte, kadının insan hakkı ihlali olarak değerlendirilmektedir.⁶ Dünya’da kadına, çocuklara ve hangi cinsiyette olursa olsun sistematik bir şekilde şiddet mağduru olan bireylere karşı devletler hem uluslararası hukukta hem de iç hukukta düzenlemeler yapmaktadır.⁷ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda Aralık 1993’de kabul edilmiş olan Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi, kadına yönelik şiddet konusunda ilk uluslararası belge olup, bundan sonra bu konuda yapılacak çalışmalar için bir öncül düzenleme haline gelmiştir.⁸ İlgili bildirmede yer alan kadına yönelik şiddet tanımı Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası kuruluşların kadına yönelik şiddet tanımlarını da doğrudan etkilemiştir.⁹ Kadınların insan haklarının tanınması, korunması ve ihlallerin önlenip, bunlara neden olanların cezalandırılması için en etkin denetimin ulusal ve yerel düzeyde yapılması gerektiği açıktır.¹⁰

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele çerçevesinde düzenlenen 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*”, bu tehdide karşı koruyucu ve önleyici mekanizmalar getirmesi yönüyle hukuki, sosyolojik ve anayasal önem taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi’nin de belirttiği gibi kanun koyucu tarafından ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir

⁵ Oder. B. E. (2010), Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması, s.51

⁶ Akbulut, B. ; (2014), 6284 Sayılı Kanunda Şiddet ve İstanbul Sözleşmesinin TCK Açısından Değerlendirilmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı: 16, s.143

⁷ Tellioglu, F. R. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler ve Kanundan Yararlanacak Kişiler, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt: 5, Sayı:2 Yıl, 2021, s.22

⁸ Caniklioglu Kırbaş, S, Kadınlar Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevuzat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun), Ankara Barosu Dergisi, Yıl 2015, Sayı:3, S. 360-361

⁹ Caniklioglu Kırbaş, S, Kadınlar Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevuzat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun), Ankara Barosu Dergisi, Yıl 2015, Sayı:3, S. 360-361

¹⁰ Acar. F., Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum, .s.14

yöntem izlenmesi, şiddete maruz kalan veya uğrama tehlikesi altında olan kişinin gecikmeksizin korunması amacıyla Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle belirlenen standartlara uygun olarak 6284 sayılı Kanun hükümleri ihdas edilerek yürürlüğe girmiştir.¹¹

6284 sayılı Kanun'un en temel işlevi, şiddet mağdurunun fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü gecikmeksizin korumak amacıyla tedbir kararlarını hayata geçirerek kişinin maruz kaldığı şiddetin önüne geçmektir. Bu yönüyle Kanun, klasik ceza muhakemesi sisteminin ötesine geçerek önleyici ve koruyucu devlet anlayışı ile şekillenen pozitif yükümlülüğünün bir tezahürü niteliğindedir. Önleyici ve koruyucu tedbir kararlarının klasik anlamda bir yargılama yapılmaksızın verilebilmesi, hukuki tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Zira böylesi kararların gerekçelendirilme zorunluluğu, hem mağdurun korunmasını sağlayan kamu gücünün keyfilğini sınırlamak, hem de muhatap kişinin temel hak ve özgürlükleri üzerindeki müdahalenin ölçülülüğünü denetlemek açısından öneme sahiptir. Tedbir kararı talep edilmesi neticesinde gerek şiddet iddiasının tek başına ciddiye alınması, gerek meydana gelmiş olması, gerek olabilme ihtimalinin ivedi bir şekilde engellenmesi amacıyla kanun koyucu tedbir merciine gerekçesiz bir şekilde hüküm kurma yetkisini tanımıştır. Uygulama da bu durum karşısında tedbir kararlarının genellikle gerekçesiz bir şekilde verildiği sonucu doğmaktadır. Gerekçeli karar hakkı ise hem Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesi hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesi ile güvence altına alınmış, adil yargılanma hakkının temel bir unsurudur. Bu hak, yalnızca nihai yargı kararları için değil, mahkemelerin ara kararları ve idari koruma tedbirleri bakımından da geçerlidir.

Anayasa Mahkemesi, 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan bazı tedbir kararlarında gerekçe yetersizliğini ihlal nedeni olarak tespit etmiş ve “*mahkemelerin, başvuranın lehine ya da aleyhine verdiği her kararı makul ve ölçülebilir bir temele oturtmak zorunda*” olduğunu ifade etmiştir¹² Bu bağlamda, mahkemeler tarafından verilen tedbir kararlarının sadece hukuken değil, anayasaya uygunluk denetimi bakımından da gerekçeyle desteklenmesi anayasal yükümlülüktür. Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), birçok kararında devletlerin şiddet mağ-

¹¹ AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 06/01/2016, §.33

¹² AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 06/01/2016, AYM, Ercan Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8030, 02/02/2022

durlarını koruma konusundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹³ Burada karşımıza anayasal her hakkın ayrıca korunması, haklar korunurken de herhangi bir hak ihlali meydana gelmemesi için ölçülülük değerlendirmesi karşımıza çıkmaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Türk Hukuk sisteminde aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadele amacıyla bağımsız ve özel bir düzenleme olarak kabul edilmiştir. Bu Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları, klasik anlamda bir yargılama süreci olmaksızın, çoğunlukla ihtiyati geçici alınan kararlar olarak öne çıkmaktadır. Bu tür kararlar, şiddet mağduru bireyin can güvenliğinin ve kişisel bütünlüğünün acil biçimde korunması amacını taşımaktadır. Kanun bu yönüyle pozitif yükümlülük çerçevesinde devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmesine hizmet etmektedir.

Ancak söz konusu tedbir kararları, niteliği gereği şiddet şüphelisi veya muhatap açısından birtakım temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle konuttan uzaklaştırma, iletişim yasağı, yaklaşmama tedbiri gibi kararlar, kişi özgürlüğü, özel hayatın gizliliği, aile hayatına saygı hakkı, mülkiyet hakkı ile şeref ve itibar hakkı gibi anayasal güvenceleri doğrudan etkileyebilmektedir. Bu sebeple, tedbir kararlarının alınmasında hukuki güvenlik, belirlilik ve ölçülülük ilkeleri içerisinde hareket edilmesi gerekmektedir. Bu noktada gerekeçeli karar hakkı, verilen tedbirin hem mağdur yönünden yeterince koruyucu olup olmadığının, hem de muhatap açısından keyfi müdahale içerip içermediğinin denetlenmesini sağlayan en temel anayasal araçtır. Gerekeçeli karar hakkının ihlalinin söz konusu olmaması için Anayasa Mahkemesi kararlarından da anlaşılacağı üzere karar gerekçesinde sadece maddi bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp, gerekçenin makul ve yeterli olması da gerekmektedir.¹⁴

2000 yıldan daha uzun bir süre önce Aristoteles tarafından ortaya atılan "*hukukun üstünlüğü*"nün "*insanların egemenliği*"nden üstün olduğu fikri, yürütme organı için geçerli olduğu gibi yargı için de geçerli-

¹³ AİHM Kontrová/Slovakya, B. No: 7501/04, 24/09/2007, §.49-51, AİHM, Opuz/Türkiye, B. No: 33401/02, 09/09/2009, §.128-129, AİHM, A/Hırvatistan, B. No: 55164/08, 14/11/2011, AİHM, Talpis v. İtalya, B. No: 41237/14, 02/04/2017

¹⁴ Aziz Bankur ve diğerleri [GK], B. No: 2018/25145, 14/6/2023, §38-42

dir.¹⁵ Yargı kararlarının gerekçeli verilmesi kararların keyfi olmasını engeller ve kararın hukuki temellerini şeffağça ortaya konmasında ve kararın denetlenmesi bakımından kolaylık sağlamaktadır.¹⁶ Mahkeme kararlarının gerekçeli oluşu kararların hesap verilirliğini ve vatandaşların yargı sürecine daha doğru şekilde katılımını sağlamaya yardımcı olmaktadır.¹⁷

Gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 36. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir parçası olup, yalnızca nihai kararlar için değil, ara nitelikteki tüm kararlar için de geçerli olduğu açıktır. Bu bağlamda, tedbir kararları da hukuki şekle ve içeriğe sahip kararlar olmaları nedeniyle gerekçelendirilmelidir. Gerekçenin varlığı, sadece muhatap açısından değil, aynı zamanda kararın kamu gücü eliyle alınması nedeniyle şeffaflık, hesap verebilirlik ve yargı denetimine açıklık gibi yönleriyle de önemlidir. Yargı kararlarının en belirleyici bölümü şüphesiz o karara nasıl ulaşıldığını gösteren gerekçe bölümüdür. Karar vericiyi daha dikkati olmaya zorlayan, yargı kararlarının denetlenebilmesi ile kararların taraflar ve kamuoyu tarafından benimsenmesini sağlayan gerekçe günümüz hukuk anlayışında büyük önem taşımakla beraber adil yargılanma hakkının temel bir unsuru olarak kabul edilmektedir.¹⁸

Sonuç olarak, gerekçeli karar hakkı ile tedbir kararı arasındaki ilişki, sadece biçimsel bir usul zorunluluğu değildir. Bu ilişki anayasada güvence altına alınan birçok temel hakların korunması ile yargı sürecinin adil yargılanma kapsamında ilerlemesinde son derece önem taşımaktadır. Bu nedenle, her bir tedbir kararının, hem kararın alınmasına neden olan olaylara hem de uygulanan tedbirin niteliğine ilişkin açık, denetlenebilir ve ölçülebilir gerekçeler içermesi zorunludur. Aksi hâlde, iyi niyetle tesis edilen koruma mekanizmaları, keyfiliğe zemin hazırlayarak hem mağduru hem de muhatabı hukuki güvenceden yoksun bırakabilir.

¹⁵ Katz O, Zamir E, Law, Justice and Reason-Giving, *Journal of Empirical Legal Studies*, Vol. 22 (2025), s.243

¹⁶ S. I. Strong, "Writing Reasoned Decisions and Opinions: A Guide for Novice, Experienced, and Foreign Judges", 2015 *J. Disp. Resol.* 93, s.9-13

¹⁷ Cohen M, "When Judges Have Reasons Not to Give Reasons: A Comparative Law Approach", 72 *Washington & Lee Law Review* (2015), s. 483-571.

¹⁸ Akçabay, F. C. (2018) *Feminist Hukuk Metodolojisi: Hukuk Uygulaması, Feminizm ve Politika* s.44

6284 SAYILI KANUN'UN AMACI ve 6284 KANUN KAPSAMINDA TEDBİR KARARLARI

Kadına karşı şiddetin, yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal düzlemde insan haklarının ihlali niteliğini taşıyan¹⁹, yapısal, kronik ve çok boyutlu bir problem olduğu kuşkusuzdur. Kadına karşı şiddet fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlara yönelik şiddet, “fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmeye sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan hareketlere yönelik tehdit, zorlama ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplum önünde veya özel hayatta meydana gelmiş olsun, toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet” anlamına gelmektedir.²⁰ Kadınlara karşı ayrımcılığın yok edilmesi ve kadın erkek eşitliğinin sağlanması ilkelerinin yalnızca kamusal alanda değil özel alanda da gerçekleştirilmesi, yani bu ilkelerin aile ve evlilik ilişkilerin bağlamında geçerli olması uluslararası standarttır.²¹

Kadına yönelik şiddetin uluslararası arenada bir insan hakkı ihlali olarak tanımlanması oldukça geç bir dönemde olmuştur.²² Dünya’da kadına karşı şiddetin önlenmesi, toplumsal eşitliğin sağlanması amacıyla uluslararası birtakım tedbirler ve kararlar özellikle doksanlar sonrası hız kazanmıştır. 1992 Yılında CEDAW 19 No’lu tavsiye kararı ile Sözleşme’ye taraf devletlere, kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüğü getirilmiş, 1994 yılında Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi yapılmış, 2002 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı vermiş, 2011 yılında Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) yapılmıştır.²³ İstanbul Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddetin açık bir şekilde

¹⁹ Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, Sayı. 99, ss. 379

²⁰ UN. (1994). Beijing Declaration and Platform for Action. Adopted at the 16th plenary meeting, on 15 September, s.48, p.113

²¹ Acar, F., Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum, s.16

²² Uygur, G., Özdemir N.; 2021, Adalete Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Haritalama ve İzleme Çalışması, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD), s. 59

²³ Ecevit Y. (2021), Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, s. 81-82

“*insan hakları ihlali*” olduğu belirtilmiş, ve kadınlara karşı toplumsal cinseyete dayalı bir şiddet “*bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet*” şeklinde tanımlanmıştır.²⁴

Türkiye, bu sorunun çözümü amacıyla, 20 Mart 2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile özel bir yasal düzenlemeyi hayata geçirmiştir. Bu Kanun ile hem şiddet mağdurlarının korunması hem de şiddetin önlenmesine yönelik kurumsal ve hukuki mekanizmaları güçlendirmesinin amaçlandığı açıktır. Kanun’un gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere, 6284 sayılı düzenleme, Anayasa’nın 10., 17., 41. ve 90. maddeleri ile birlikte Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin, özellikle de Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (İstanbul Sözleşmesi) uygulanmasını sağlamak amacıyla kabul edilmiştir. Anayasa Mahkemesi de, 6284 sayılı Kanun’u, devletin bireyleri özel kişilerden kaynaklanan tehlikelere karşı koruma yükümlülüğünün bir tezahürü olarak değerlendirmiştir.²⁵

6284 sayılı Kanun’un amacı, Kanun’un 1. maddesinde açık biçimde düzenlenmiş olup; “*şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ile tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi*” olarak belirtilmiştir. 6284 sayılı Kanunun amacı sadece 1. Maddesindeki ifadeyle de kısıtlı değildir. Kanun tüm maddeleriyle genel olarak en temel insan hakkı olan yaşama hakkının korunmasını hedeflemektedir.²⁶ Bu kapsamda Kanun, yalnızca mağduru koruyan değil, aynı zamanda şiddet faillerine yönelik önleyici tedbirler öngören bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle 6284 sayılı Kanun’un hem koruyucu hem de önleyici işlevi olduğu buna uygun şekilde hukuki müesseseleri barındırdığı söylenebilir. Kanunun en belirgin özelliği şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmesidir. Şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulan-

²⁴ Ekinci, B. E. (2018) Anayasa Hukukuna Feminist Yaklaşımlar ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Genel Bir Değerlendirme, s.196

²⁵ Zekiye Esin [1. B.], B. No: 2021/56667, 13/2/2024, §. 13

²⁶ Bölükbaşı Ö. (2015); 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Yetkin Yayın, s.24

masının izlenmesi bakımından çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenecek olan şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması öngörülerek (m. 14), şiddetten korunan kişiler kadar şiddet uygulayan kişilere de destek hizmetleri sunmakla görevlendirilmiş (m. 15/3), kurumlararası koordinasyon ve eğitim öngörülmüştür (m. 16).²⁷

6284 sayılı Kanunda düzenlenen tedbirlerin hukuki niteliği, uygulamada tartışma konusu olan birçok kavramı beraberinde getirmektedir. Öncelikle, Kanun kapsamındaki kararların çoğu, klasik anlamda bir ceza muhakemesi sürecine bağlı olmaksızın alınmaktadır.²⁸ Önleyici ve koruyucu tedbir kararlarının mülki amir ve kolluk amiri tarafından da verilmesinin mümkün olması, bu tedbirlerin ceza hukukunun klasik koruma refleksi ile değil, idari tedbir niteliğine benzer ve geçici kamu gücü müdahalesi olarak görülmesine neden olabilir. Fakat her şekilde 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilecek tedbir kararlarının yargı organı takdirine ihtiyacı olduğunu, verilen kararlara karşı da itiraz merciinin adli yargı şeması içerisinde kaldığını açıklar.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kararlarında 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararlarını, “*temel haklara müdahale eden*” ve bu nedenle anayasal denetime tabi olan kamu gücü işlemleri olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda, her bir tedbir kararının kanuni dayanağa, ölçülülük ilkesine ve özellikle de gerekçelendirme yükümlülüğüne uygun olarak tesis edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.²⁹

Uluslararası hukuk bakımından da 6284 sayılı Kanun’un varlığı, Türkiye’nin CEDAW³⁰, İstanbul Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirge gibi metinlerle üstlendiği pozitif yükümlülüklerin yasal karşılığı olarak değerlendirilmektedir. AİHM ise Opuz/Türkiye kararında, devletin şiddeti ön-

²⁷ Uğur, H. : (2012) “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 101, s. 341

²⁸ Özdemir E. A., 2020, 6284 Sayılı Kanun ve Bu Kanunun Ceza Muhakemesi Kanununda Ekileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, s. 132-133

²⁹ AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 06/01/2016, AYM, Ercan Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8030, 02/02/2022

³⁰ Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi-14 Ekim 1984 tarih ve 18858 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sözleşme, Türkiye bakımından 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

leyici ve mağduru koruyucu adımlar atmaması hâlinde, hem yaşam hakkı (madde 2) hem de kötü muamele yasağının (madde 3) ihlal edilebileceğini açık biçimde ifade etmiştir.³¹ Dolayısıyla, 6284 sayılı Kanun'un hukuki niteliği, yalnızca iç hukuk bakımından değil, uluslararası insan hakları hukuku bağlamında da devletin koruma yükümlülüğünü şekillendiren temel bir araçtır. Bu yönüyle Kanun, hem mağdurun yaşam hakkı ve insan onurunun korunması hem de hukuk devletinin “*etkinlik*”, “*hesap verebilirlik*” ve “*güvence*” ilkeleri açısından anayasal bir işlev görmektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddet mağdurlarının korunması ve şiddetin önlenmesine yönelik olarak alınabilecek kararları iki temel gruba ayırarak düzenlemektedir. Bunlar koruyucu tedbir kararları ve önleyici tedbir kararlarıdır. Bu ayırım, mağdurun güvenliğini sağlamaya yönelik acil müdahaleler ile şiddet uygulayıcısına yönelik kısıtlayıcı önlemlerin hukukî ve işlevsel temelini ayırt edebilmek açısından büyük önem taşımaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nde, koruyucu ve önleyici tedbirlerin tanımı ayrıca yapılmıştır. Yönetmeliğe göre, her iki tedbir kararına da olayın niteliği dikkate alınarak karar verilmekle birlikte koruyucu tedbir kararı, korunan kişi; önleyici tedbir kararıysa şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında hükmedilebilen tedbirler olark düzenlenmiştir.³²

TEDBİR KARARLARININ TÜRLERİ

Koruyucu Tedbir Kararları

Koruyucu tedbir kararları, doğrudan şiddet mağduruna yönelik alınan ve onun güvenliğini, barınmasını, maddi ihtiyaçlarını ve sosyal desteğe erişimini sağlamaya yönelik kararlardır. Kanun'un 3. ve 4. maddesinde sırayla düzenlenen bu tedbirler arasında;

- Mağdura uygun barınma yeri sağlanması,
- Mağdura geçici maddi yardım yapılması,
- Mağdura psikolojik, mesleki ve sosyal destek verilmesi,

³¹ AİHM, Opuz/ Türkiye, B. No: 33401/02, 09/09/2009, §.160-176

³² Songu, S. Ö. ve Emir, A. Ş. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Çalışma İlişkilerine Etkisi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 26, Sayı 2, Aralık 2020, s.1162

Mağdura geçici koruma tahsisi,

Mağdura gerekli hâllerde çocuklara kreş hizmeti sağlanması gibi önlemler yer almaktadır.

Aile Mahkemesinin yanında bu tedbirlerin bir kısmı mülki amir tarafından ve kolluk amiri tarafından da verilebilmekte olup, yargısal bir süreci beklemeksizin uygulanabilir. Böylelikle mağdurun acil korunması sağlanırken, mağdurun devlet eliyle desteklenmesine yönelik pozitif yükümlülük de yerine getirilmiş olur. Koruyucu tedbirler, doğal olarak mağdura yöneliktir. Şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında bu tedbirler alınmaz. Genel olarak bakıldığında, koruyucu tedbir kararının temel özelliği, kararın verilebilmesi için ileri sürülen iddianın yeterli olması, herhangi bir delil veya belge aranmasıdır. Dolayısıyla, bu tedbir kararları, şiddet uygulayan kişi dinlenmeden, deliller toplanmadan verilebilir.³³ Kanunda koruyucu tedbirler için şiddet uygulandığına dair delil belge aranmayacağı belirtilmiştir. Ancak şiddet mağdurunun gerçeğe aykırı beyanda bulunması halinde ceza hukuku yönünden sorumluluğu söz konusu olup, kendisine yapılan yardımların geri alınması da gündeme gelebilecektir.³⁴

Tablo-1: Koruyucu Tedbir Kararları – Mülki Amir ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilenler

Sıra	Tedbir Kararları	Tür	Yetkili Mercii	Muhatap
1	Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması ³⁵	Koruyucu	Mülki Amir ve kolluk amiri ³⁶	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi

³³ Ekinci, B. E. (2020); 6284 Sayılı Kanun'da Düzenlenen Önleyici Tedbirin Niteliğine Yönelik Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Kapsamında Bir Değerlendirme, - Bkz. Ramazan KARAKAYA, Uygulamada Ailenin korunması ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Yasa), Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 25

³⁴ Karakaya R. (2016), Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun(6284 Sayılı Yasa), Adalet Yayınevi, s.56-57

³⁵ 6284 Sayılı Kanun, 3. Madde, a bendi

2	Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması ³⁷	Koruyucu	Mülki Amir	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
3	Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi ³⁸	Koruyucu	Mülki Amir	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
4	Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması ³⁹	Koruyucu	Mülki Amir ve kolluk amiri	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
5	Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının	Koruyucu	Mülki Amir	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi

³⁶ Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar

³⁷ 6284 Sayılı Kanun, 3. Madde, b bendi

³⁸ 6284 Sayılı Kanun, 3. Madde, c bendi

³⁹ 6284 Sayılı Kanun, 3. Madde, ç bendi

	yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması ⁴⁰			
--	---	--	--	--

Tablo- 2: Koruyucu Tedbir Kararları – Hâkim Tarafından Kararı Verilebilenler

Sıra	Tedbir Kararları	Türü	Yetkili Mercî	Muhatap
1	İşyerinin değiştirilmesi ⁴¹	Koruyucu	Hâkim	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
2	Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi ⁴²	Koruyucu	Hâkim	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
3	22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması ⁴³	Korucuyu	Hâkim	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi

⁴⁰ 6284 Sayılı Kanun, 3. Madde, d bendi

⁴¹ 6284 Sayılı Kanun, 4. Madde, a bendi

⁴² 6284 Sayılı Kanun, 4. Madde, b bendi

⁴³ 6284 Sayılı Kanun, 4. Madde, c bendi

4	Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılmaması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi ⁴⁴	Koruyucu	Hâkim	Korunan – Tedbir Talep Eden Kişi
---	---	----------	-------	----------------------------------

Önleyici Tedbir Kararları

Önleyici tedbir kararları, hakkında şiddet uyguladığı iddia edilen kişiye yönelik getirilen sınırlamalardır. Bu tür tedbirler, mağdura yönelik şiddetin tekrarını önleme amacı taşır ve önleyici kamu müdahalesi niteliğindedir. Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde hâkim kararıyla uygulanabilen bu tedbirler arasında; Mağdura, çocuklara veya yakınlarına yaklaşmama, ortak konuttan uzaklaştırma ve konutun mağdura tahsisi, haberleşme araçlarıyla rahatsız etme yasağı, silah ve benzeri araçların kolluğa teslimi, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımından uzak durma ve gerekiyorsa tedaviye yönlendirme gibi önlemler yer almaktadır.

Bu kararların hem mağdurun korunması hem de şiddet uygulayanın rehabilitasyonu bakımından iki yönlü etkisinin varlığı söz konusudur. Ancak uygulamada bu tedbirlerin verilmesinde çoğu zaman standart metinlerin kullanılması, gerekçe eksikliği ve somut olayla ilişkilendirilmeme sorunları karşımıza çıkmaktadır.

⁴⁴ 6284 Sayılı Kanun, 4. Madde, ç bendi

Tablo 3: Önleyici Tedbir Kararları

Sıra	Tedbir Kararları	Türü	Yetkili Mercî	Muhatap
1	Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması ⁴⁵	Önleyici	Hâkim ve kolluk amiri ⁴⁶	Hakkında Tedbir Uygulanan
2	Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi ⁴⁷	Önleyici	Hâkim ve kolluk amiri	Hakkında Tedbir Uygulanan
3	Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması ⁴⁸	Önleyici	Hâkim ve kolluk amiri	Hakkında Tedbir Uygulanan
4	Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması ⁴⁹	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan

⁴⁵ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, a bendi

⁴⁶ Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar. -6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 2. Fıkra

⁴⁷ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, b bendi

⁴⁸ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, c bendi

⁴⁹ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, ç bendi

5	Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması ⁵⁰	Önleyici	Hâkim ve kolluk amiri	Hakkında Tedbir Uygulanan
6	Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi ⁵¹	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan
7	Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi ⁵²	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan
8	Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi ⁵³	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan
9	Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi ⁵⁴	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan
10	Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan

⁵⁰ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, d bendi

⁵¹ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, e bendi

⁵² 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, f bendi

⁵³ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, g bendi

⁵⁴ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, ğ bendi

	buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması ⁵⁵			
11	Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması ⁵⁶	Önleyici	Hâkim	Hakkında Tedbir Uygulanan

Hem koruyucu hem önleyici tedbir türü de içerik ve uygulama bakımından farklılık arz etmektedir. Koruyucu tedbirler, daha çok mağdur lehine destekleyici hükümler barındırırken; önleyici tedbirler, kişisel haklara müdahale potansiyeli taşıyan, bu nedenle de güvence ölçütlerinin daha sıkı uygulanması gereken kararlardır. Bu çerçevede her tedbir türünün uygulanmasında, gerek kanun koyucunun belirlediği sınırlara sadık kalınması, gerekse yargı kararlarında açık ve bireyselleştirilmiş gerekçelendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi hukuk devleti ilkesinin gereğidir. 6284 Sayılı Kanuna göre koruyucu tedbirler için delil aranmakta, tedbir talep edenin beyanı esas alınmaktadır.

6284 Sayılı Kanun'da önleyici tedbir kararlarının verilebilmesi için doğrudan delil aranıp aranmayacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Fakat Kanunun 8. maddesinin 3. fıkrasında “*Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz*” düzenlemesi yer almaktadır. Konun koyucunun burada özellikle önleyici tedbir kararları için delil aranmayacağını belirtmesi bu durumun bir istisna kural olduğu yönünde yorumlanabilir. Ana kuralın tedbir kararlarında delil aranacağı, fakat Kanunun 8. Maddesinin 3. Fıkrasına göre koruyucu tedbir kararlarında delil aranmadan verilebileceğinin istisna hükmü olduğu yorumunu yapabiliriz. Kuralın devamında yer alan önleyici tedbirlere yönelik “*Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez*” düzenlemesi ise konun koruyucunun önleyici tedbir kararları için delil aranmasını şart koymadığı yönünde

⁵⁵ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, h bendi

⁵⁶ 6284 Sayılı Kanun, 5. Madde, 1. Fıkra, h bendi, 1 numaralı alt bent

yorumlanabilmektedir. Nihayetinde bu durum uygulama Aile Mahkemesi Hakimlerinin taktiri sınırları içerisinde kalmıştır. Anayasa Mahkemesi kararlarını incelediğimizde uygulamada Aile Mahkemelerinde önleyici tedbir kararları yönünden de delil aranmadan değerlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır. Taşpınar'a göre; önleyici tedbir kararlarında şiddetin uygulandığı ya da uygulanma ihtimalinin olduğu önleyici tedbir talebinde mutlaka kesin delil ya da belgelerle ispatı aranmayıp belirtiler ve emarelerle yetinilerek aksinin ispatı itiraz üzerine karşı tarafa bırakılmaktadır.⁵⁷ Yani önleyici tedbir kararlarında kesin delil aranmamalı, emarelerin varlığı temel alınarak karar verilmelidir.

Anayasa Mahkemesi ise konu ile alakalı 2015 tarihli Gamze Armağan başvurusu gibi kabul edilmezlik kararlarında önleyici ve koruyucu tedbir kararlarına ilişkin delilin varlığı konusunda bir ayrıma gitmemiş bu hususta özellikle bir değerlendirme yapmamıştır. Fakat gerekçeli karar hakkı ihlali verdiği 2016 tarihli Salih Söylemezoğlu ve benzer ihlal kararlarında ise delilin aranmasına yönelik önleyici ve koruyucu tedbir kararları açısından bir değerlendirmede bulunmuştur.⁵⁸ Anayasa Mahkemesi Salih Söylemezoğlu kararının 34. ve 35. paragraflarında bu hususu şu şekilde değerlendirmiştir;

34. 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinde örnekleyici olarak bir kısım önleyici koruma tedbirleri belirlenmiş, 8. maddenin (3) numaralı fıkrasında Kanun'un 4. maddesinde belirtilen ve hâkim tarafından verilebilen koruyucu tedbir kararları için, şiddetin varlığı hususunda delil veya belge aranmayacağı belirtilmiştir. Bunun yanında ağırlıklı olarak aleyhine tedbir kararı verilen kişinin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı niteliği olan ve Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen önleyici tedbir kararları için böyle bir ayrık durum öngörülmemiştir.

35. Buna ilişkin Kanun gerekçesinde, şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi altında bulunan kişilerle ilgili koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için herhangi bir delil araştırması veya belge ibrazı aranmazken önleyici tedbir kararı verilebilmesi için kişinin şiddete ma-

⁵⁷ Taşpınar, Ayvaz, S. (2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun'da Yer Alan Tedbirlerin Medenî Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. EMU-CWS 4 th International Conference for Women Studies Gender Equality and the Law(1), s.45

⁵⁸ Ekinci, B. (2020), 6284 Sayılı Kanun'da Düzenlenen Önleyici Tedbirin Niteliğine Yönelik Anayasa Mahkemesi Bireysel

ruz kaldığı veya maruz kalma tehlikesi altında bulunduğu hususunda olguların varlığının gerektiği, aksi yöndeki uygulamanın kişilere kanunla sağlanan hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet verebileceği hususu vurgulanmıştır.

Anayasa Mahkemesi netice olarak Salih Söylemezoğlu kararı ile beraber konu ile alakalı koruyucu tedbir kararlarında delil aranmayacağını fakat önleyici tedbir kararlarında ise kişinin şiddete maruz kaldığı veya maruz kalma tehlikesi altında bulunduğu hususunda olguların varlığının gerektiğini belirtmiştir.

Tedbir kararlarının arasındaki bir başka fark da yetkili merciidir. Önleyici tedbir kararlarının tamamı hâkim tarafından verilebilirken mülkü amirin önleyici tedbir kararı verme yetkisi yoktur. Gecikmesi sakınca bulunan hallerde kolluk amiri önleyici tedbir kararı verebilir fakat bu her halükârda hâkim onayına sunulmak zorundadır.⁵⁹ Yani nihayetinde hâkim onayı olmayan bir önleyici tedbir kararı olamaz. Koruyucu tedbir kararlarının tamamı için hâkim kararı olması zorunlu değildir. Koruyucu tedbir kararlarından bir kısmı mülki amir tarafından verilebilirken gecikmesi sakınca bulunan hallerde kolluk amiri de mülki amirin onayına sunulmak üzere koruyucu tedbir kararı verebilir.⁶⁰ Mülki amirin veya kolluk amirinin almış olduğu koruyucu tedbir kararları hâkim onayına sunulmak zorunda değildir.

Tablo-4: Önleyici ve Koruyucu Tedbir Kararlarının Karşılaştırılması

Sıra	Durum	Koruyucu Tedbirler	Önleyici Tedbirler
1	Amaç	Mağdurun güvenliğini sağlamak ve desteklemek (koruma ve iyileştirme odaklı).	Şiddetin tekrarını önlemek (caydırma ve kısıtlama odaklı).
2	Hedef Kitle	Şiddet mağduru veya risk altındaki kişiler (lehine karar).	Şiddet uygulayan veya risk taşıyan kişiler (aleyhine karar).
3	Delil Gerekliliği	Delil aranmaz; tehlike varsayımı yeterlidir. ⁶¹	Delil aranmayacağına ilişkin düzenleme yoktur.

⁵⁹ Bu tedbir kararları tablo-3'de sayılmıştır.

⁶⁰ Tablo-1'de bu tedbir kararları sayılmıştır.

⁶¹ 6284 Sayılı Kanun, 8. Madde, 3. Fıkra, 1. Cümle

4	Yetkili Merciler	Mülki amir, kolluk (acil) ve hâkim (daha geniş).	Hâkim (esas) ve kolluk (acil, sınırlı).
5	İçerik Niteliği	Destekleyici (barınma, yardım, danışmanlık).	Kısıtlayıcı (uzaklaştırma, yaklaşmama, tedavi).
6	Onay Süreci	Hâkim kararı, Mülki Amir kararı, Kolluk amiri kararı (gecikmesinde sakınca bulunan hallerde) ⁶²	Hâkim kararı, kolluk amiri kararı (gecikmesinde sakınca bulunan hallerde) ⁶³
7	Uygulama Esnekliği	Mağdurun ihtiyaçlarına göre uyarlanır.	Failin davranışlarını doğrudan sınırlar.

Tedbir Kararlarının Verilme Usulü ve Tedbir Kararlarının Uygulamadaki Bağlayıcılığı

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddet mağdurlarının korunmasına ve şiddetin önlenmesine yönelik tedbirlerin ivedilikle uygulanmasını sağlamak amacıyla özel bir usul rejimi öngörmüştür. Bu nedenle, tedbir kararlarının verilme usulü ve uygulanma süreleri hem mağdurun etkin korunması hem de muhatabın temel hak ve özgürlüklerinin ölçülü biçimde sınırlandırılması açısından belirleyici öneme sahiptir.

Tedbir kararlarının verilmesi süreci, mağdurun bizzat başvurusu veya Cumhuriyet savcısı, kolluk amiri ya da mülki amir tarafından re'sen başlatılabilmektedir (6284 sayılı Kanun, m. 8/1). Koruyucu tedbir kararları büyük kısmında, mülki amirler yetkili olup, kararın verilmesi için mağdurun başvurusunu takiben gecikmeksizin işlem yapılması zorunludur (m. 3/1, m. 5). Önleyici tedbir kararları ise hâkim kararı ile verilir ve Aile Mahkemeleri görevli kılınmıştır (m. 8/1).

Tedbir kararının hızlı bir şekilde verilmesi amacının, potansiyel şiddet tehlikesine karşı hızlı ve etkili müdahale olduğu açıktır. Ancak bu hızın gerekçesiz ve otomatik karar verilmesine gerekçe olamayacağı da açıktır. 6284 sayılı Kanun, tedbir kararlarının ivedilikle verilmesini ön-

⁶² 6284 Sayılı Kanun 3. ve 4. Maddeler

⁶³ 6284 Sayılı Kanun 5. Madde

görmekte olup, çoğu durumda duruşma yapılmaksızın karar alınabilmektedir (m. 8/2). Bu yönüyle Kanun, klasik yargılama usulünden ayrılarak koruma öncelikli bir yaklaşımı benimsemiştir. Hâkim veya mülki amir, başvurunun ardından delil ve beyanları değerlendirerek karar verir. Kanun, “*delil*” kavramını geniş yorumlamakta ve özellikle mağdur beyanının tek başına yeterli olabileceğini kabul etmektedir (m. 8/3). Bu durum, mağduru koruma amacına hizmet etmekle birlikte, muhatap açısından savunma hakkı ve hukuki güvenlik ilkeleriyle dengelenmelidir.

Tedbir kararlarının süreleri, kanunda açıkça belirlenmiş olup en çok altı ay olarak öngörülmüştür (m. 8/5). Ancak, tedbirin süresinin bitiminden önce şiddet tehlikesinin devam ettiğinin anlaşılması hâlinde, süre uzatılabilir. Uzatma kararı da ilk karar gibi gerekçeli olmalı ve somut olgulara dayanmalıdır. Bazı durumlarda tedbirler, belirli bir olaya bağlı olarak kısa süreli verilebilir; örneğin yaklaşmama kararı, 30 gün süreyle uygulanıp, koşulların devamı hâlinde yenilenebilir.

Kararların hem mağdura hem de muhataba ivedilikle tebliğ edilmesi zorunludur. Tebliğ, mağdur açısından tedbirin fiilen uygulanabilirliğini; muhatap açısından ise karara uyma yükümlülüğünün başlangıcını belirler. Bu aşamada usul hataları, tedbirin etkinliğini zayıflatabileceği gibi, hukuki sorumluluk doğurabilir. Tedbir kararları, Kanun’da belirtilen kişi ve kurumlara uygulanmak üzere doğrudan gönderilmelidir. Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilememesi kararın uygulanmasını engellemeyecektir (m.10/5). Karar şiddet uygulayana veya şiddet mağduruna tebliğ edilemezse dahi kararın uygulanmasına başlanacaktır.⁶⁴ Talep üzerine şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir.⁶⁵

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddet mağdurlarının korunmasını sağlamak amacıyla verilen tedbir kararlarının etkinliğini güvence altına almak için ihlale yönelik özel yaptırımlar öngörmektedir. Kanun koyucu, bu yaptırımlar aracılığıyla hem tedbir kararlarının caydırıcılığını artırmayı hem de

⁶⁴ Aslan Düzgün, Ü.: (2018), Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hakim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları [Elektronik Sürüm], Polis Akademisi Yayınları, s.24

⁶⁵ Karakaya R. (2016), Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Yasa), Adalet Yayınevi, s.61

mağdurun korunmasını fiilen sağlamayı ve tedbirlerin kişiler tarafından bağlayıcı olmasını hedeflemiştir. AİHM, Opuz/Türkiye ve Eremia/Moldova kararlarında, şiddet mağdurlarını korumaya yönelik tedbirlerin uygulanmaması veya ihlal edilmesi hâlinde devletin yaşam hakkı (AİHS m. 2) ve kötü muamele yasağını (AİHS m. 3) ihlal edebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, tedbir ihlallerine karşı etkili yaptırımların ön-görülmesi ve uygulanması, devletin pozitif yükümlülüğünün bir gereğidir.

6284 sayılı Kanun'un 13. maddesi, tedbir kararlarına aykırı hareket eden kişilere yönelik olarak zorlama hapsi yaptırımını düzenlemektedir. Bu hükme göre, verilen tedbir kararına aykırı hareket eden kişi, 10 günden 30 güne kadar zorlama hapsi ile cezalandırılır. Aynı kişinin karara aykırı davranışına devam etmesi hâlinde, zorlama hapsi süresi en fazla altı aya kadar çıkarılabilir (m. 13/1).

Bu yaptırım, kabahat niteliğinde bir idari yaptırım olmayıp, özgürlüğü bağlayıcı nitelikte ve infaz hukukuna tabi bir ceza yaptırımıdır. Dolayısıyla, zorlama hapsi kararları, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hükümlerine göre yerine getirilir. Tedbire aykırılık neticesinde verilen zorlama hapsinin infazına başlanabilmesi için kesinleşmesi gerekip gerekmeyeceği konusunda da Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır.⁶⁶

Zorlama hapsi, ceza hukuku anlamında bir mahkûmiyet oluşturmaz; bunun yerine, kamu gücünün mağdurun korunması amacıyla zorlayıcı ve önleyici yetkisini ifade eder. Ancak bu tedbirin uygulanmasında ölçülülük ilkesine titizlikle riayet edilmelidir. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kararlarında, zorlama hapsinin “*orantısız*” biçimde uygulanmasının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını (Anayasa m. 19) ihlal edebileceğini vurgulamaktadır.⁶⁷

⁶⁶ Günay Mehmet, (2012) 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Yıl:3, Sayı: 10, s.683

⁶⁷ Mustafa Karaca [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, başvurusunda hakkında 6284 Sayılı Kanun kapsamında zorlama hapsi uygulanmış başvurusunun madde 19 bakımından ihlal iddiasının Kabul edilebilir olduğuna, zorlama hapsinin kanuni dayanağının, meşru amacının ve olayda ölçülü olduğuna karar verilmiştir. Karadaki ölçülülük değerlendirmesinden yola çıkarak, özellikle gerekçesiz verilen tedbir kararlarında ya da hakkında gerekçeli karar hakkı verilmiş tedbir kararlarına istinaden verilen zorlama hapsi kararlarında yapılacak madde 19 değerlendirmesinde ölçülülük yönünden bir ihlal çıkabileceğidir. Anayasa Mahkemesi'nin Volkan Umutlu [1. B.], B. No: 2022/2251, 21/5/2024, kararından usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmeyen tedbir

Tedbir kararlarının ihlali, somut olayın niteliğine göre Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) düzenlenen bazı suç tiplerini de oluşturabilir. Özellikle;

TCK m. 96 (Eziyet),

TCK m. 106 (Tehdit),

TCK m. 123 (Huzur ve sükûnu bozma),

TCK m. 232 (Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali)

kapsamında cezai sorumluluk gündeme gelebilir. Bu hâllerde, tedbir ihlali hem 6284 sayılı Kanun'daki zorlama hapsi hem de TCK'daki hapis cezası yaptırımlarına yol açabilecek şekilde çift yönlü bir sorumluluk doğurabilir. 6284 sayılı Kanunun tedbir kararlarına aykırılık başlıklı 13. Maddesinde zorlama hapsi dışında başka bir müessese düzenlenmemiştir. Fakat aynı kanunun 12. ve 14. maddesinde düzenlenen bazı tedbirlerde uygulamada tedbir ihlalleri üzerine hakim tarafından verilebilmekte ve uygulanmaktadır. Hakkında tedbir kararı uygulanan kişiye elektronik kelepçe ile takip edilmesine, psikolojik rahatsızlığı veya bağımlılığı olması durumunda hakkında tedavi uygulanmasına karar verilmesi buna örnektir. Uygulamada Aile Mahkemeleri'nin ilk verdikleri tedbir kararlarına karşı hakkında tedbir talebi uygulanan kişinin bu kararlara uymaması durumunda zorlama hapsinden önce elektronik kelepçe veya zorunlu tedavi uygulanacağına karar verebileceğini belirttiği görülmektedir.⁶⁸

GEREKÇELİ KARAR HAKKI ve ANAYASAL BOYUTU

Kavramsal Çerçeve

Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Gerekeçeli karar hakkı, yargı kararlarının taraflarca anlaşılabilir olmasını, denetlenebilirliğini ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygunluğunu sağlayan temel bir yargısal güvencedir. Bu hak, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir unsuru olup, yalnızca maddi adaletin değil, aynı zamanda usuli adaletin de teminatıdır.

kararının devamında uygulanan zorlama hapsinin başvuruçunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

⁶⁸ Ankara 3. Aile Mahkemesi, Esas: 2025/5801 D.İş, Karar 2025/5799, 21/10/2025

Gerekçeli karar, kararın dayanakları, olayların değerlendirilmesi, delillerin tartışılması ve hukuki nitelendirme süreçlerinin açıkça ortaya konulmasını gerektirir. Bu bağlamda gerekçe, mahkemenin ulaştığı sonucun salt beyanı değil, aynı zamanda bu sonuca nasıl ulaşıldığının ikna edici biçimde açıklanmasıdır. Gerekçeli karar hakkı, yargı mercilerinin verdiği kararların hukuki dayanaklarının, olgusal temellerinin ve değerlendirme sürecinin taraflarca ve kamuoyu tarafından anlaşılabilir biçimde ortaya konulmasını zorunlu kılan temel bir yargısal güvencedir. Hukuki nitelik bakımından, gerekçeli karar hakkı usuli adaletin temel unsurlarından biridir. Zira kararın gerekçesi, yargılamanın adil, tarafsız ve denetlenebilir biçimde yürütüldüğünü gösterir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesi, herkesin “*adil yargılanma hakkına*” sahip olduğunu düzenlemekte; 141. maddesinin üçüncü fıkrası ise, “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*” hükmünü içermektedir. Böylelikle gerekçeli karar hakkı, hem temel hak hem de kurumsal yargılama standardı olarak anayasal güvenceye bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi, gerekçeli karar hakkını, hak arama özgürlüğünün (m. 36) ve hukuk devleti ilkesinin (m. 2) ayrılmaz bir unsuru olarak görmektedir.⁶⁹ Gerekçeli karar hakkı yalnızca şekli bir zorunluluk değildir, aynı zamanda yargısal şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmasının temel dayanağı olarak değerlendirilebilir. Mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul ve esasa dair iddia veya savunmaların cevapsız bırakılması adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir.⁷⁰

⁶⁹ Anayasa Mahkemesi Vedat Benli kararında gerekçeli karar hakkı ile ilgili olarak şu ifadelere yer vermiştir; Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. (AYM, Vedat Benli [2. B.], B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30)

⁷⁰ AYM Nurten Esen, B. No.2013/7970, 10/06/2015, § 43

Gerekeçeli karar hakkı, hak arama özgürlüğünün (Anayasa m. 36) doğal bir uzantısıdır. Tarafların yargı kararına karşı etkili bir şekilde başvurabilmeleri için, kararın hangi delillere ve hangi hukuki değerlendirmelere dayandığını bilmeleri gerekir. Aksi hâlde, kararın hukuka uygunluğu hakkında değerlendirme yapma ve üst yargı merciine taşıma imkânı zorlaşır. Bu bağlamda, gerekeçeli karar hakkı, kararların denetlenebilirliği ve hukuki güvenlik ilkesi ile doğrudan bağlantılı olduğu açıktır. Gerekeçeli karar hakkı, hukuk devleti ilkesinin (Anayasa m. 2) somut göstergelerinden biridir. Hukuk devleti, yalnızca normların varlığını değil, bu normların adil ve öngörülebilir biçimde uygulanmasını da gerektirir. Gerekeçe, kararın keyfiliğe karşı korunmasını sağlar ve yargı yetkisinin meşruiyetini güçlendirir. Gerekeçeli karar hakkını hukuk devletinin “hesap verebilir yargı” anlayışının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilebilir.

AİHS 6. maddesi, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekeçeli karar hakkına dolaylı olarak atıfta bulunur. AİHM, Ruiz Torija/İspanya⁷¹ ve Hadjianastassiou/Yunanistan⁷² kararlarında, gerekeçeli karar hakkının, tarafların iddia ve savunmalarının esaslı noktalarının mahkemece açıkça yanıtlanmasını zorunlu kıldığını ve kanun yoluna başvurma hakkına sağladığı katkıyı vurgulamıştır. AİHM içtihatlarına göre, gerekeçe, yalnızca tarafların tatmin edilmesi sonucunu doğurmaz, aynı zamanda kamuoyu tarafından da yargı kararının denetlenmesini sağlamaktadır.⁷³ AİHS her ne kadar gerekeçeli karar hakkını açıkça düzenlemese de, AİHM içtihatlarında bu hakkı adil yargılanma hakkının (m. 6) bir gereği olarak kabul etmektedir.

Gerekeçe Yükümlülüğünün Yargı Kararlarına Etkisi

Gerekeçeli karar hakkı adil yargılanma hakkı kapsamında hem 1982 Anayasasında hem de AİHS’de sözleşmesimde güvence altına alınmış bir haktır. Adil yargılanma hakkının gereği, davalarda bir mahkemenin verdiği kararı gerekeçelendirmesi gerekmektedir.⁷⁴ Gerekeçe yükümlülü-

⁷¹ AİHM, Ruiz Torija/İspanya, B.No:18390/91, 09/12/1994, § 29

⁷² AİHM, Hadjianastassiou/Yunanistan, B. No: 12985/47, 16/12/1982, § 33

⁷³ AİHM, Tatishvili/Rusya, B. No. 1509/02, 09/07/2007, § 58

⁷⁴ Harris, O’Boyle, Bates, 2009, Law of the European Convention on Human Rights, Oxford University Press – Çeviri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşme Hukuku, Çevirmen Mehveş Bingöllü Kılıcı, Ulaş Karan 2013, Avrupa Konseyi, 1. Baskı, s271

ğü, yargı kararlarının hukuki meşruiyetini, taraflar açısından ikna edici niteliğini ve üst denetim mercileri tarafından incelenebilirliğini doğrudan etkileyen bir yargısal standarttır. Yargı kararında gerekçenin bulunmaması veya yetersiz olması, yalnızca hak arama özgürlüğünü (Anayasa m. 36) zedelemekle kalmaz, aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin (Anayasa m. 2) de ihlaline yol açabilir.

Mahkeme kararlarının gerekçeden yoksun olması farklı şekillerde tezahür etmektedir. Yerel mahkemelerden başlayan yargılama sürecinin kanun yolu aşamalarının kullanılmasına kadar giden bu süreçte gerçekleşen tüm yargısal etkinlikleri konu alan, ara kararlar dahil tüm kararların gerekçeli olması gerekmektedir.⁷⁵

Gerekçeli karar hakkının amacı, davanın taraflarının gerçekten dinlendiğinin ortaya konulmasıdır.⁷⁶ AİHM kararlarına göre her bir mahkeme kararı açık, konuyla ilgili herkesin, mahkemenin neden belirli bir karar verdiğini anlamasına imkan verecek şekilde olmalıdır.⁷⁷ Mahkeme kararı, bir tarafça olaylara ve hukuka ilişkin ileri sürülen argümanların esas yönlerine yeterince yanıt verebilecek kadar gerekçeler ihtiva etmelidir.⁷⁸ AİHM, Ruiz Torija/İspanya kararında, mahkemelerin tarafların “*esaslı iddialarına*” yanıt vermesi gerektiğini belirtmiş; Hadjianastasiou/Yunanistan kararında ise, gerekçenin yalnızca tarafların değil, kamuoyunun da yargılamaya güven duymasını sağlayan bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Bu yaklaşım, gerekçeli karar hakkını uluslararası insan hakları standartlarının merkezine yerleştirmektedir.

Gerekçeli karar, yargılamanın şeffaflığını ve kararların denetlenebilirliğini sağlamaktadır. Denetim mercileri, yalnızca sonuç kısmını değil, kararın dayandığı olgusal tespitleri ve hukuki çıkarımları da inceleyebilmelidir. Bu nedenle gerekçe, yargısal faaliyetin “*hesap verebilir*” olmasının en önemli aracıdır.

Anayasa Mahkemesi, gerekçesiz veya yetersiz gerekçeli kararların, üst yargı mercilerince denetimi imkânsız hâle getirdiğini ve bu durumun

⁷⁵ Çetinkaya, Reşat. “AİHM Ve AYM Kararları Işığında Gerekçeli Karar Hakkı”. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sy. 57 Ocak 2024, s.338

⁷⁶ AİHM, Formin/Moldova, B. No: 36755/06, 11/10/2012, , § 30-33

⁷⁷ AİHM, Seryavin ve Diğerleri/Ukrayna, B. No: 4909/04, 10/05/2011, s.55-66

⁷⁸ AİHM, Ruiz Torija/İspanya, B.No:18390/91, 09/12/1994s.29-30

hak arama özgürlüğünü ihlal ettiğini açıkça belirtmiştir.⁷⁹ Gerekçe, tarafların kararı kabul edilebilir bulmalarında ve karara uyum göstermelerinde psikolojik bir işlev de görür. Kararın neden alındığını, hangi delillerin belirleyici olduğunu ve hukuki yorumun nasıl yapıldığını bilen taraflar, kararı daha kolay içselleştirir.⁸⁰

Gerekçe yükümlülüğü, yargı organlarının keyfi karar vermesinin önüne geçen bir mekanizmadır. Kararın hangi hukuki normlara ve hangi olgulara dayandığını açıklamak zorunda olan hâkim, keyfilikten uzak ve hukuka bağlı hareket eder. AİHM, Tatishvili/Rusya⁸¹ kararında, gerekçesiz veya yetersiz gerekçeli kararların “*keyfi yargı*” tehlikesini doğurabileceğini ve bunun da adil yargılanma hakkının ihlali anlamına geleceğini vurgulamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARINDA GEREKÇE DENETİMİ

Anayasada güvence altına alınan tüm temel hakların devletin tüm müesseslerince korunması gerekmektedir. Bu bakımdan yargıda da bu hakların korunması ve yargılamanın bu temel haklara uygun biçimde yapılması önemlidir.⁸² Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru yolu aracılığıyla gerekçe hakkının korunmasında temel yargısal mekanizmalardan biridir. Anayasa’nın 36. maddesi ile 141. maddesinde yer alan hak arama özgürlüğü ve gerekçeli karar hakkı, AYM içtihatlarında farklı kararlar ile yorumlanmaktadır. Mahkeme, gerekçesiz veya yetersiz gerekçeli kararların adil yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna sıklıkla ulaşmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre gerekçe makul ve yeterli olmalıdır. Anayasa Mahkemesi’nin gerekçeli karar hakkının ihlaline ilişkin kararları ele aldığımızda gerekçe denetiminde üç temel ölçütün varlığından bahsedebiliriz. Bunlar;

Kararın dayandığı maddi ve hukuki olguların ortaya konulması,

⁷⁹ AYM, Vesim Parlak, B. No: 2012/1034,20/3/2014, § 39; AYM, Ayşe Eşlik, B. No: 2014/15969, 21/6/2017, § 42

⁸⁰ Fuller, Lon L. (1949). The Forms and Limits of Adjudication. Harvard Law Review, Vol. 92, No.2, pp.353–409. Harvard Law Review Association. S.364

⁸¹ AİHM, Tatishvili/Rusya, B. No. 1509/02, 09/07/2007, § 58

⁸² Ekinci, B.E., Bireysel Başvuru Yolunda Gerekçeli Karar Hakkı: Anayasa Mahkemesinin Temel Tespitleri Ve İhlal Kararlarının Sonuçları Anayasa Yargısı, Cilt: 39, Sayı: 2, (2022), s.174

Tarafların iddia ve savunmalarına makul yanıt verilmesi, Üst yargı mercilerinin denetimine elverişli açıklıkta olmasıdır. Ayrıca bu ölçütler, gerekçenin salt bir şekil şartı olmadığını, esasa ilişkin değerlendirme unsuru taşıdığını göstermektedir.

6284 SAYILI KANUN KAPASAMINDA VERİLEN TEDBİR KARARLARINDA GEREKÇELİ KARAR HAKKI İHLALİ

Gerekçeli karar hakkı adil yargılanma hakkı kapsamında hem AHİS 6. Maddesinde hem de 1982 Anayasası'nın 36. maddesinde güvence altına alınmış bir temel haktır. Pozitif yükümlülükler, devletin yalnızca temel hak ve özgürlüklere müdahaleden kaçınma ödeviyle sınırlı olmayıp, bu hakların etkin biçimde korunması için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünü de kapsamaktadır. 6284 sayılı Kanun bağlamında verilen tedbir kararlarının gerekçelendirilmesi, bu pozitif yükümlülüğün önemli bir parçasıdır. Gerekçe, hem mağdurun korunma hakkının hem de tedbire muhatap kişinin adil yargılanma hakkının güvenceye alınmasını sağlar.

AIHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası gereğince, mahkeme kararlarında, dayanılan gerekçelerin, yeterli şekilde ve tarafların dinlendiğini gösterecek ve adalet yönetiminde kamu denetimini mümkün kılma teminatı verecek şekilde belirtilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. AIHS m. 2, m. 3 ve m. 8 hükümleri uyarınca pozitif yükümlülük, devletin yaşam hakkını, işkence yasağını ve özel hayatın korunmasını yalnızca ihlale karşı korumakla kalmayıp, riskleri önleyici tedbirler alma görevini de içerir. Bu çerçevede gerekçe, devletin özen yükümlülüğünün görünür kanıtı olarak ortaya çıkar. Gereksiz veya soyut gerekçeli tedbir kararları, pozitif yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğinin yargısal ve uluslararası denetimini zorlaştırır. AIHM, Branko Tomašić/Hırvatistan kararında, gerekçelendirme eksikliğinin devletin koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğini açıkça belirtmiştir.⁸³

6284 sayılı Kanun'un amacı, kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurun korunması ve failin caydırılmasıdır. Kanunun uygulanmasında pozitif yükümlülük, yalnızca karar alma ile değil, bu kararın uygulanması, tarafların alınan tedbirlere uymasının sağlanması ve tedbir kararlarının dayanaklarını ile gerekçelerinin açıklan-

⁸³ AIHM, Branko Tomašić/Hırvatistan, B.No: 46598/06, 01/01/2009

ması ile tamamlanacağını söyleyebiliriz. Gerekçe, tedbirin neden gerekli olduğunu, hangi somut risklere karşı alındığını ve hangi hukuki dayanaklara oturduğunu göstermelidir.

6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbir kararlarından kaynaklı gerek tedbir isteyen tarafından gerek hakkında tedbir kararı verilen tarafından Anayasa Mahkemesi'ne birçok farklı anayasal hakkın ihlali iddiası ile bireysel başvuru mahkeme tarafından neticelendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararları, Anayasa'nın 20. maddesinde garanti altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, 36 ve 38. maddelerde garanti altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı ve masumiyet karinesi, 17. maddede güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması hakkı, şeref ve itibarın korunması hakkı ile yaşam hakkı odağında toplanmaktadır.⁸⁴ Bilhassa hakkında tedbir kararı uygulananların yapmış olduğu başvurularda özellikle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası Anayasa Mahkemesi'nin birçok bireysel başvuru kararına konu olmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarını gerekçeli karar hakkından inceleme neticesinde kabul edilmezlik⁸⁵ kararları da mevcuttur, hak ihlali kararları⁸⁶ da mevcuttur.

Özellikle 6284 sayılı Kanun çerçevesinde verilen koruyucu ve önleyici tedbirler, hem mağdur hem de muhatap açısından önemli sonuçlar doğurduğundan, gerekçenin ikna edici gücü, kararın uygulanabilirliğini artırır. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbir kararları, çoğu zaman ivedi şekilde ve geçici nitelikte verildiğinden, gerekçe yükümlülüğünün titizlikle yerine getirilmemesi, taraflar açısından ciddi hak kayıplarına yol açabilmektedir. Özellikle matbu gerekçeler ile alınan tedbir kararlarının, çalışmamızda bahsettiğimiz gibi Anayasa Mahkemesi nezdinde adil yargılanma hakkı ihlali sonucunu doğurduğu görülmektedir. 6284 sayılı Kanun çerçevesindeki tedbir kararlarında gerekçe yükümlülüğünün yerine getirilmesi, şu özel etkileri doğurur:

⁸⁴ Değirmencioğlu, B. (2023). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Anayasa Mahkemesi İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı, 167, 306

⁸⁵ AYM, Azim Çiğil [1. B.], B. No: 2017/39439, 10/3/2020, AYM, M.M.Ç. [2. B.], B. No: 2014/12971, 1/2/2017, AYM, Gamze Armağan [2. B.], B. No: 2013/8840, 15/12/2015

⁸⁶ AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 06/01/2016, AYM, Ercan Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8030, 02/02/2022

Temel hak müdahalelerinin ölçülülüğü sağlanır: Örneğin, konuttan uzaklaştırma kararı, ancak olgusal verilerle desteklendiğinde meşru sayılır.

Başvuru yolları etkinleşir: Taraflar, hangi gerekçelerle haklarında tedbir uygulandığını bilirse, buna karşı etkili itiraz ve başvuru yapabilir.

Yargısal hata ihtimali azalır: Gerekçe zorunluluğu, hâkimi delilleri titizlikle değerlendirmeye sevk eder.

Anayasa Mahkemesinin 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin gerekçeli karar hakkı yönünden bir çok kararı mevcuttur. Burada mahkemenin gerekçeli karar hakkı yönünden gerek ihlal gerek kabul edilmezlik değerlendirmelerinde verilen tedbir kararının türü üzerinde de ayrıca değinmek gerekmektedir. Bilindiği gibi 6284 sayılı Kanun koruyucu ve önleyici tedbir olmak üzere iki tür tedbir kararı verilmesini düzenlemiştir. Koruyucu tedbirler, şiddet mağdurları (m 2/1-e) hakkında ve şiddetin uygulandığına dair herhangi bir delil veya belge aranmaksızın uygulanabilirken (m 8/3); önleyici tedbirler “şiddet uygulayanlar (m 2/1-g)” hakkında uygulanmaktadır. Önleyici tedbirler şiddet uygulayanların hareketlerini kısıtlar bir niteliğe sahiptir. Yani önleyici tedbir kararları ile tedbir talep edenin vücut dokunulmazlığı veya yaşam hakkı gibi kişi için vazgeçilmez hak ve menfaatleri korunmakla birlikte aleyhinde tedbir uygulanan kişinin kişi hak ve özgürlüklerine de önemli ölçüde sınırlamalar getirmektedir.⁸⁷

Anayasa Mahkemesi'nin Gamze Armağan, Salih Söylemezoğlu, Ercan Şahin, Erdal Türkmen kararlarından anlaşılacağı üzere tüm başvurularda başvuru haklarında tedbir kararı uygulanan kişilerdir. Tüm bu başvurularda tedbir kararları 6284 Kanun kapsamında verilmiş önleyici tedbir kararlarıdır. Anayasa Mahkemesi'nin Gamze Armağan başvurusu ele alındığında vermiş olduğu kabul edilmezlik kararının tedbir türünün kaynağına göre değil ilk derece mahkemesinin gerekçesini yeterli bulmasına göre bir değerlendirme yaptığı görülmektedir. Mahkemenin koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını gerekçeli karar açısından değerlendirmeye yer vermesi Salih Söylemezoğlu kararı ve devamında gelen kararlarda olmuştur. Burada Anayasa Mahkemesi koruyucu tedbir kararlarında delil aranmayacağını fakat önleyici tedbir kararlarında ise

⁸⁷ İbicioğlu, G., Durutürk B., 2022, Bireysel Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi, İstanbul Hukuk Mecmuası, 80(3), s.771

kişinin şiddete maruz kaldığı veya maruz kalma tehlikesi altında bulunduğu hususunda olguların varlığının gerektiğini belirtmiştir.

Gerekçeli karar hakkının ihlali çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu ihlaller, Anayasa Mahkemesi kararlarında somut biçimde karşımıza çıkmaktadır⁸⁸ Bireysel başvuru kararlarını incelediğimizde ihlallerin belirli tematik kümeler altında yoğunlaştığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin 6284 sayılı kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin verdiği kararlarda dikkat çeken en önemli husus, ihlal kararının doğrudan tedbir kararını veren ilk derece mahkemesi kararına ilişkin olmadığıdır. Anayasa Mahkemesi özellikle ilk derece mahkemesi tarafından 6284 sayılı kanun kapsamında verilen tedbir kararının ivediliğine ve tedbir kararı ile yaşam hakkının korunmasına atıf yapmaktadır. Anayasa Mahkemesi itiraz mercilerinin gerekçesiz itirazın reddi kararlarına ilişkin gerekçeli karar hakkı ihlali vermektedir. Mahkemenin burada ihlal verdiği tedbirin esasına ilişkin bir ihlal olmayıp, itiraz mercinin de gerekçesiz kurduğu hüküme ilişkin gerekçesizlik ihlalidir. Burada gözden kaçmaması gereken hem ilk derece mahkemesinin kararı gerekçesizdir hem de itiraz mercinin vermiş olduğu karar gerekçesizdir. Anayasa Mahkemesi burada tedbir kararının ivediliği ve korumuş olduğu diğer temel hakları göz önünde bulundurarak doğrudan ilk derece mahkemesinin tedbir kararına karşı gerekçeli karar hakkı ihlali vermemektedir. İhlal kararları analiz edilirken Anayasa Mahkemesi'nin itiraz mercii kararlarına ilişkin gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği tespiti göz ardı edilmemelidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli karar hakkına ilişkin verdiği ihlalleri farklı kategorilerde temellendirdiğini de söyleyebiliriz. Bunları kısaca özetleyecek olursak;

Karar gerekçesinin sadece 6284 Sayılı Kanunun ilgili maddesine atıf yapılarak oluşturulması,

Gerekçe yokluğu

Yetersiz ve soyut gerekçe

Taraf iddia ve savunmalarının karşılanmamış olmasını gerekçeli karar hakkının ihlali nedenleri olarak kategorize edebiliriz.

⁸⁸ AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016, Ercan Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8030, 2/2/2022

Kararın Sadece Kanun Maddesine Atıfla Sınırlı Olması

6284 Sayılı Kanunda yer alan koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez⁸⁹ düzenlemesi ilk derece mahkemelerinin tedbir taleplerine karşı doğrudan bir araştırma yapmadan kanunda sayılan tedbir kararlarını vermeye yönlendirdiği açıktır. Aile Mahkemelerinin vermiş olduğu özellikle gerekçesiz kararlara karşı itiraz merciilerinin de ilk derece kararını usul ve yasaya uygun bulunması ile 6284 sayılı Kanunun 8. maddesine yapılan atıf, mahkemenin gerekçesizliği kanuna dayandırdığı sonucunu doğurmaktadır. Burada sadece kanuna atıf yaparak, olayın esasına ilişkin bir değerlendirme yapılmadan, gerekçesiz verilen tedbir kararlarının varlığından söz edilebilir. Kanun'un ilgili maddesi de çalışmamızda bahsedildiği gibi herhangi bir delil aranmadan tedbir kararı verilebileceğine imkan tanıması yargı organlarının vermiş oldukları gerekçesiz kararlarının bir nevi yasal gerekçesi hâline geldiği ortadır. Burada yasa koyucunun şiddetin ivedi bir şekilde engellenmesi ve şiddet iddiasında bulunanın korunmasını amaçladığı kuşkusuzdur. Burada dikkat edilmesi gereken husus temel hak ve hürriyetin sınırlanması kanunla yapılırsa da ve kamu yararı amaçlansa dahi, temel hak ve hürriyetin sınırlandırılmasında başvuru araç, ulaşılmak istenen amaçla ölçüsüz bir oran içinde bulunmamalıdır.

Gerekçe Yokluğu

Bir diğer ihlal türü de, mahkeme kararında herhangi bir gerekçeye yer verilmemesidir. Anayasa Mahkemesi, bu tür kararları adil yargılama hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı ihlali olarak nitelendirmektedir.⁹⁰ Hiçbir gerekçe belirtmeden sadece tedbir talebini ve tedbir kararını içeren, neredeyse sadece hükümden oluşan kararlar bu kapsamda değerlendirilir.

Mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul ya da esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak

⁸⁹ 6284 Sayılı Kanun 8. Madde, 3. fıkra

⁹⁰ AYM, Orhan Demir [2. B.], B. No: 2021/17030, 17/11/2022

ihlaline neden olabilecektir.⁹¹ Diğer bir deyişle davanın taraflarının uyuşmazlığın sonucuna etkili, ayrı ve açık yanıt gerektiren iddia, itiraz ve savunmalarının karşılanması gerekir.⁹²

Yetersiz veya Soyut Gerekçe

Makul gerekçe ise davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır.⁹³ AİHM olayın sonucunu değiştirebilecek bir argümanın hiç incelenmediği ya da reddedilme gerekçesinin bilinmediği bir durumda adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini belirtmektedir.⁹⁴

Taraf İddia ve Savunmalarına Yanıt Eksikliği

Bir diğer ihlal türü, tarafların sunduğu delillerin ve beyanların karar gerekçesinde değerlendirilmemesidir. 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin ihlal kararları incelendiğinde gerek tedbir kararı isteyen gerek hakkında tedbir kararı verilen iddialarının incelenmediği görülmektedir. Anayasa Mahkemesi her ne kadar bu kararlar da gerekçeli karar hakkının ihlal edilmesine karar vermiş olsa da ilgili kararda diğer hak ve ihlallerin ayrıca incelenmesine gerek olmadığından Türk Anayasa Yargısı bakımından bu ihlallerin gerekçeli karar ihlali kategorisinde kaldığı görülmektedir. Bu kararlarda gerekçeli karar hakkı ihlalleri yanında taraf iddia ve savunmalarının incelenmediği tedbir kararlarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargı ilkesinin de ihlalinin de söz konusu olabileceği söylenebilir. Bu konuda AİHM de hukuki dinlenilme hakkını mahkemeye sadece bir beyanda bulunma imkanı değil, aynı zamanda, mahkeme üzerinde bu hakka karşılık gelecek konuyla ilgili beyanların neden kabul veya reddedildiğine dair nedenlerin gerekçeli

⁹¹ AYM, Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 39

⁹² AYM, Seçil Esmanur Erdem [1. B.], B. No: 2018/17636, 8/12/2022, §.18

⁹³ AYM, İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013 §.24

⁹⁴ AİHM, Melgarejo Martinez De Abellanosa/İspanya, B.No: 11200/19, 14/12/202, s.140-44

kararda belirtilmesini ihtiva ettiğini söylemektedir.⁹⁵ AİHM içtihadında bu tür eksiklikler Sözleşme m. 6/1'in ihlali olarak görülmektedir.

6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler, temel hak ve özgürlükler üzerinde doğrudan etki yaratabileceğinden, ölçülülük ilkesinin gerekçe tartışıması gerektiğini söyleyebiliriz. Anayasa Mahkemesi özellikle iletişim yasağı veya konuttan uzaklaştırma gibi tedbirlerde ölçülülük değerlendirmesinin yapılmamasını hak ihlali olarak değerlendirmiştir.

6284 SAYILI KANUNUN AMACI VE GEREKÇELİ KARAR HAKKI İHLALİ BİR ÇELİŞKİ Mİ?

Gerekçeli karar hakkı, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçası olup (Anayasa m. 36; AİHS m. 6), 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbir kararlarının meşruiyetini ve denetlenebilirliğini sağlar. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında gerekçesizlik veya yetersiz gerekçe nedeniyle ihlal tespit etmiş, özellikle şiddet mağdurlarının korunmasında somut olayın özelliklerine göre detaylı gerekçe oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır.⁹⁶

Burada değinilmesi gereken gerekçeli karar hakkı ihlalinin kadının korunmasında derece mahkemelerinin elini zayıflatıp zayıflatmadığı hususudur. Kadına karşı şiddetin çok uzun yıllardır devam etmesi, bu sorunun temelli çözülmemesi elbette çok ciddi bir sorundur ve temel hak ihlalidir. Anayasa Mahkemesi kararları incelendiğinde olayların özetinden 6284 sayılı Kanunun uygulamasının taraflar bakımında çok geniş olduğu anlaşılmaktadır. Komşular arasında, iş ortakları arasında, çocuk veli arasında, akrabalar arasında uygulanmaktadır. Ayrıca tedbir kararında bazen kadınlar tedbir talep ederken bazen de aleyhine tedbir talep edilenler konumundadır. Ayrıca iki tarafında kadın olduğu örnekler karşımıza çıkmaktadır. Aile Mahkemelerinin koruyucu tedbir kararlarında olduğu gibi önleyici tedbir kararlarında da delil aramadığı Anayasa Mahkemesi kararlarından anlaşılmaktadır. Bu nedenle 6284 Sayılı Kanun Kapsamında tedbir kararlarının uygulamada gerekçe de aranmadığından kim önce talep ederse tedbir kararının verilebileceği sonucu çıkmaktadır.

⁹⁵ AİHM, Formin/Moldova, B. No: 36755/06, 11/10/2012, s. 22-34.

⁹⁶ AYM, Mustafa Atak [2. B.], B. No: 2018/27304, 24/2/2021, AYM, Orhan Bülent Falay [2. B.], B. No: 2020/31850, 17/11/2022

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu gerekçeli karar hakkı ihlali kararlarında 6284 sayılı Kanunun uygulanması ve aile hakimlerinin elini zayıflattığı, kadına karşı şiddet ile yapılan mücadelede yargının sorumluluk almaktan kaçtığı sonucu ileri sürülse de burada hiç bir bireysel başvuru kararında ilk derece Aile Mahkemesinin vermiş olduğu tedbir kararına ilişkin yargılamanın yenilenmesine karar verildiği söz konusu değildir.

Anayasa Mahkemesi gerekçeli karar hakkı ihlali kararı verse de ilk derece Aile Mahkemesinin vermiş olduğu tedbir kararı geçerlidir. Burada hem ilk derecenin hem itiraz mercinin gerekçesiz kararı söz konusu olsa da gerekçeli karar hakkının ihlali itiraz mercinin gerekçesiz vermiş olduğu itirazın reddine ilişkindir.

6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen her tedbir kararının kadına karşı şiddeti önleyici olduğunun ve kanunun amacına uygun olduğu varsayımı ele alınsa dahi, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlarının bunu aksine yol açtığını söylemek için kararların ilk derece Aile Mahkemesi kararlarına ilişkin olması lazımdır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi itirazın reddi yada kabulü yönünde esasa ilişkin bir değerlendirme yapmamakta, itiraz mercii esas yönünde bir değerlendirmede yönlendirmemektedir. İtiraz mercii yeniden yargılama yapılmasına karar verilen dosyada tekrar değerlendirme yapacak, Anayasa Mahkemesi kararına göre kararını gerekçe ile temellendirecektir. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre ilk derece Aile Mahkemesi'nce verilen tedbir kararı ile Kanunun amacına uygun olarak ivediklik, aciliyet sağlanmıştır. Yani önleyici tedbir kararlarında her ne kadar şiddet olgusunun varlığının gerekliliğine, asgari gerekçeye atıf yapan Anayasa Mahkemesi, ilk derece mahkemesinin herhangi bir temellendirme yapılmadan tedbir kararı veren ilk derece mahkemesinden kaynaklı ihlal değerlendirmesi yapmamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 6284 Sayılı Kanun kapsamında gerekçeli karar hakkına yönelik gerek ihlal gerek kabul edilmezlik kararlarında özellikle toplumsal eşitliğe, kadına karşı şiddete yönelik bir değerlendirme yapmadığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi burada ilk derece mahkemesinin gerekçe varlığında kabul edilmezlik değerlendirmesi yaptığını, hem ilk derece hem itiraz merci tarafından verilen gerekçesiz kararın beraber değerlendirilerek gerekçeli karar hakkı ihlali olduğunu toplumsal eşitlik ve kadına karşı şiddet husuna ilişkin bir değerlendirme yapmadan belirtmiştir. Uygur'a göre; Toplumsal cinsiyet adaletsizliği toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır ve Toplumsal cin-

siyet eşitsizliği, yapısal adaletsizlikte kendisini açıkça göstermektedir. Bu adaletsizliği görmek için toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destekleyen ve sürdüren önyargılar ve klişelerin farkında olmak ve bunlara göre hukuk normlarını oluşturmamak ve uygulamamak gerekmektedir. Bu çerçevede, hukuk uygulayıcılarının, özellikle bağlama bağlı yaklaşım çerçevesinde hareket etmeleri önem taşımaktadır. Buradan yola çıkarak Anayasa Mahkemesi'nin 6284 Sayılı Kanun kapsamında gerekçeli karar hakkı değerlendirmelerinde özellikle "ivedilik", "asgari gerekçe" kavramlarını daha detaylı açıklaması ve bu kavramları toplumsal eşitlik ile kadına karşı şiddete yönelik bir ilişkilendirme yapması gerektiği söylenebilir.

Anayasa Mahkemesi tedbir kararları ile bir tarafın vücut dokunulmazlığı veya yaşam hakkı gibi kişi için olmazsa olmaz hak ve menfaatlerin korunması amaçlanırken diğer taraftan özellikle mahkemece verilen veya onaylanan önleyici tedbirlerle kişi hak ve özgürlüklerine önemli ölçüde sınırlamalar getirilmiş olacağını, dolayısıyla tedbir kararlarından olumlu ya da olumsuz etkilenen tarafların temel hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin gözetilmesi gerektiğini belirtmektedir. Burada gözden kaçmaması gereken ihlale uğrayan temel hakkın tekrar telafi edilebileceği ve ihlalin sonuçlarının kaldırılmasında hangi ihlalin göze alınacağıdır.

Gerek yasa koyucu gerek yargı tüm anayasal hakların tamamen korunmasını amaçlamalıdır. Kaldı ki Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlükler arasında bir hiyerarşi olmadığı da kabul edilmektedir.⁹⁷ 6284 Sayılı Kanun kapsamında gerekçesiz, araştırmасız, delil değerlendirmesiz tedbir kararı vermesi neticesinde hakkında tedbir karar verenin şeref ve itibar hakkında, mülkiyet hakkında, özel hayat ve diğer anayasal haklarında bir takım ihlallerin olabileceği açıktır. Terazinin diğer yanında ise yaşam hakkının, vücut dokunulmazlığının ihlal edilme ihtimali vardır. Özellikle yaşam hakkı ile vücut dokunulmazlığına gelebilecek bir saldırı ve ihlalin telafisinin mümkün olmadığı veya zor olduğu gerçeği gerekçesiz verilen tüm kararların temel gerekçesi olarak değerlendirilebilir. Kaldı ki 6284 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre de, bu Kanun öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını sağlamayı hedeflemek-

⁹⁷ Gözler, K., Anayasa Hukukuna Giriş, Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 17. Baskıdan İkinci Tıpkı Ek Baskı, Bursa, Mart 2011, s.144

tedir. Yine 6284 sayılı Kanun'da devletin şiddeti önlemesi, şiddete uğrayanı çok yönlü koruması ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişinin, verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesi amaçlanmıştır.

6284 sayılı Kanun, Türkiye'nin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmek üzere kabul edilmiş, önleyici ve koruyucu tedbirleri bir arada düzenleyen özel bir mevzuattır. Bu Kanun'un etkin uygulanabilmesi, yalnızca hukuki düzenlemelerin varlığına değil, aynı zamanda uygulamada bu düzenlemelerin gerekçeli, ölçülü ve bireyselleştirilmiş kararlarla hayata geçirilmesine bağlıdır. Anayasa güvence altına alınmış her temel hakkın korunmasında devletin pozitif yükümlülüğü yükümlülüğü olduğu kuşkusuz olup, sistematik bir şekilde bir hakkın ihlaline yol açacak düzenlemelerin, uygulamaların ve kararların temel hak ve özgürlükler üzerinde olumsuz sonuç doğuracağı açıktır.

6284 Sayılı Kanun'da delil aranmadan tedbir kararı verilebileceği kuralarını barındırması her ne kadar gerekçeli karar hakkının ihlalinin kaynağını kanun olarak karşımıza çıkarsa da burada ihlal kararlarının gerekçesiz verilen itiraz mercii kararlarının olduğu göz ardı edilmemelidir. Hem Kanun'un yaşam hakkını koruma amacı hem Anayasa Mahkemesi'nin yapmış olduğu değerlendirmede 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının özellikle yaşam hakkını koruduğu ve bir delil değerlendirmesi yapılmadan ivedi bir şekilde hüküm verilmesinin bir ihlal olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Tedbir kararı verilmesinde delil değerlendirmesi ve gerekçe yükümlülüğünü ilk derece mahkemesinden alan yasa koyucu, kanunda bu değerlendirmenin itiraz mercii tarafından yapılması gerektiğini içeren bir kural koyması ve itiraz mercii yeterli bir süre vermesi gerekçeli karar hakkı ihlallerini daha aza indireceği kuşkusuzdur. Böyle bir düzenlemenin varlığı hâlinde günümüzde de olduğu gibi hem ilk derece mahkemesi ivedi bir şekilde delil değerlendirmesi yapmadan tedbir kararı verebilecek, hem de itiraz mercii sonradan delil değerlendirmesi yaparak ilk derece hükmüne bir nevi gerekçe oluşturacaktır. Burada ilk derece tarafından tedbir kararı verilerek olası bir hak ihlalinin önüne geçilecek, gerekçeli karar hakkı da itiraz mercii tarafından korunabilecektir.

SONUÇ ve ÖNERİ

Gereğinin öğrenilememesi, adil yargılanma hakkı kapsamındaki başka haklar açısından da sorunlara yol açabilir. Tarafların gerekçeden haberdar edilmesi, tarafların kanun yollarına etkili şekilde başvurmasını sağladığından mahkemeye erişim hakkı açısından önem taşımaktadır.⁹⁸ Devletin kendi içinde, temel hak ve özgürlüklerin, yasama ve yürütme organlarına karşı ve keza özel kişilere karşı koruması gerekir.⁹⁹ Burada temel hak ve özgürlüklerin yargı organlarına karşı da korunması gerektiğini söylemekte de bir sakınca yoktur. Çalışmada bahsedildiği gibi Anayasa Mahkemesi, itiraz mercilerinin de ilk derece ile beraber vermiş olduğu gerekçesiz itirazın reddi kararlarına ilişkin ihlal vermektedir. Yani Anayasa Mahkemesinin burada ihlal verdiği tedbirin esasına ilişkin bir ihlal değildir. Burada itiraz mercinin de gerekçesiz kurduğu hüküme ilişkin bir ihlal söz konusudur. 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin gerekçeli karar hakkı ihlali kararlarını doğrudan ilk derece mahkemesi kararlarına bağlamak doğru olmayacaktır. Hem ilk derece mercininin hem itiraz mercininin beraber gerekçesiz hüküm kurması ihlal sonucunu doğurmaktadır. İlk derece mahkemesinin vermiş olduğu tedbir kararı tek başına gerekçeli karar hakkının ihlalini oluşturmamaktadır.

Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus da Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu ihlal kararları tedbir kararlarını kaldırmamaktadır. Buradaki karar usule ilişkin bir karardır. Uygulamada yargılanmanın yenilenmesine hükmedilen karar itiraz mercii karardır. İtiraz mercii yapmış olduğu yeniden yargılama neticesinde yine eski kararını verebilir, itirazın reddi kararı verebilir ya da itirazın kabulüne karar vererek ilk derece tarafından verilen tedbir kararını kaldırabilir. Burada itiraz mercininin dikkat etmesi gereken yapmış olduğu yeniden yargılamada makul ve yeterli bir gerekçe ile hüküm kurmasıdır.

Sonucu maddeler şeklinde özetleyecek olur isek;

1- İlk derece mahkemeleri tarafından verilen 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen kararlar gerekçesiz olarak verilebilmektedir.

⁹⁸ İnceoğlu S, İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı (İstanbul: Beta Yayınları 2013), Tıpkı 4. Baskı, s.324

⁹⁹ Gözler, K., Anayasa Hukukuna Giriş, Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 17. Baskıdan İkinci Tıpkı Ek Baskı, Bursa, Mart 2011, s.146

2- Aile Mahkemelerinin vermiş olduğu tedbir kararlarına karşı itiraz mercilerinin vermiş olduğu kararlar gerekçesiz olarak verilebilmektedir.

3- Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli karar hakkına ilişkin ihlal kararı ilk derece Aile Mahkemesi'nin tedbir kararına yönelik değildir.

4- Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli karar hakkına ilişkin ihlal kararı itiraz merciinin gerekçesiz vermiş olduğu karara ilişkindir.

5- Anayasa Mahkemesinin itiraz merciinin gerekçesiz kararına ilişkin ihlal kararı vermesi ancak ilk derece Aile Mahkemesi'nin de gerekçesiz bir hüküm kurması neticesinde gerçekleşmektedir.

6- Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli karar hakkı ihlali kararları neticesinde ilk derece mahkemesince yargılanmanın yenilenmesi yapılmamaktadır.

7- Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli karar hakkı ihlali kararları neticesinde itiraz merciinde yeniden yargılanma söz konusudur.

8- Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararı 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararının esasına yönelik bir değerlendirme değildir. Yani Anayasa Mahkemesi gerekçeli karar hakkı ihlali kararlarında "tedbir kararı verilmeli" ya da "tedbir kararı verilmemeli" yönünde bir değerlendirme yapmaz.

9- Yeniden yargılama neticesinde itiraz mercii tedbir kararına karşı yapılan itirazı yapacağı değerlendirme neticesinde kabul edebilir ya da reddedebilir. Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararlarındaki değerlendirmeye göre burada itiraz mercii kararının gerekçesini belirtmek, bir değerlendirme yapmak zorundadır.

10- Anayasa Mahkemesi itiraz merciinin gerekçesiz hüküm kurmasının gerekçeli karar hakkı ihlali olarak değerlendirmiş, başvuru- lar lehine tazminat ödenmesine de karar vermiştir.

11- İlk derece Aile Mahkemesinin tedbir kararında gerekçe oluşturmaması durumunda kabul edilmezlik kararı verilmektedir.

12- Anayasa Mahkemesi'nin yeterli ve makul gerekçe kriterini 6284 sayılı Kanun Kapsamında verilen tedbir kararlarında daha esnek yorumladığı, asgari gerekçenin yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

13- Gerekçeli karar hakkı ihlalleri önleyici tedbir kararlarında söz konusu olup, Anayasa Mahkemesi koruyucu tedbir kararlarında kanunun da belirttiği gibi delil aranmadan kurulan gerekçesiz hükümleri gerekçeli karar hakkı ihlali olarak değerlendirmemektedir.

6284 sayılı Kanun'un amacı, şiddet mağdurlarının etkin, hızlı ve hukuki güvence altında korunmasını sağlamaktır. Şiddetle mücadele sa-

dece hukukî bir sorun olmayıp, konunun psikolojik, sosyolojik, ekonomik, ahlaki ve kültürel boyutları bulunmaktadır.¹⁰⁰ Uygulamada karşılaşılan sorunların asgariye indirilmesi hem gerekçeli karar hakkının hem hukuk devleti ilkesinin, dolaylı olarak da bir çok anayasal temel hakkın korunmasında fayda sağlayacak, ortaya çıkabilecek ihlalleri azaltacaktır. Burada hem uygulamada hem mevzuat düzeyinde bir takım değişikliklerin yapılması gündeme gelebilecektir. Kanunda itiraz merciine yükletilecek gerekçe yükümlüğü kuralının açıkca düzenlenmesi dışında,

Tedbir kararlarının somut olgulara dayalı, bireyselleştirilmiş ve ayrıntılı gerekçeler ile desteklenmesi,

6284 sayılı Kanun'da veya ikincil mevzuatta, tedbir kararlarının gerekçelendirilmesine ilişkin somut kriterler¹⁰¹ belirlenmesi gerekirse 6284 sayılı Kanun'da veya ikincil mevzuatta, tedbir kararlarının gerekçelendirilmesine ilişkin somut kriterler belirlenmesi,

Uygulayıcılar için gerekçe oluşturma standartlarını içeren rehberler hazırlanması,

Sürelerin Netleştirilmesi ve Uzatma Usulünün Açıklığa Kavuşturulması

Tedbir kararlarının süresi, yenilenme koşulları¹⁰² ve kaldırılma kriterleri açıkça düzenlenmesi,

Denetim mekanizmalarının¹⁰³ güçlendirilmesi,

Gerekçe Yazım Eğitimlerinin düzenlenmesi¹⁰⁴

Mağdur Odaklı Yaklaşımın Güçlendirilmesi, Kararların verilmesinde mağdurun güvenliği ve psikolojik durumu önceliklendirilmesi¹⁰⁵

¹⁰⁰ Öztürk, N. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, Cilt 8, S.1, s.29

¹⁰¹ Bu standartlar, olayın niteliği, delillerin değerlendirilmesi, ölçülülük ilkesi ve taraf beyanlarının dikkate alınma biçimi gibi unsurları içermelidir.

¹⁰² Süre bitiminde otomatik sona erme yerine yeniden değerlendirme usulü getirilmesi gibi.

¹⁰³ Tedbir kararlarının uygulanıp uygulanmadığını izlemek üzere bağımsız izleme birimleri oluşturulmalıdır, uygulamada tespit edilen aksaklıklar düzenli raporlanıp ilgili birimler ve kamuoyu ile paylaşılabilir.

¹⁰⁴ Hakim, savcı ve kolluk personeline yönelik gerekçe yazım teknikleri konusunda sürekli meslek içi eğitim programları düzenlenmelidir., Bu eğitimlerde AYM ve AİHM'nin gerekçe konusundaki içtihatları örneklerle aktarılmalıdır.

¹⁰⁵ Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, Sayı. 99, ss. 378-380

Uygulamada karşılaşılan sorunların asgariye indirilmesine hem de gerekçeli karar hakkı ihlallerinin önüne geçilmesinde fayda sağlayabilecektir.

Sonuç olarak gerek iç hukukta gerekse uluslararası yükümlülüklerde öngörülen standartlara uygun hareket edilmesi, yalnızca bireysel hakların korunması açısından değil, aynı zamanda toplumun şiddetsiz bir yaşam hakkının teminat altına alınması bakımından da hayati önemdedir. 6284 sayılı Kanun, şiddet mağdurlarının korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla kapsamlı bir tedbir sistemi öngörmekte olup, gerek ulusal gerekse uluslararası normatif çerçevede önemli bir yere sahiptir (Anayasa m. 17, 19, 36; AİHS m. 2, 3, 6, 8). Mevzuatın uygulamasında gerekçe eksikliği, keyfi karar verme riski ve denetim mekanizmalarının yetersizliği gibi sorunların devam ettiği açıktır. 6284 sayılı Kanun'un etkili uygulanması, yalnızca yasal düzenlemelerin varlığı ile değil, nitelikli ve gerekçeli karar verme pratiği ile mümkündür. Mevzuat düzeyinde yapılacak düzenlemeler ile uygulamada hayata geçirilecek yapısal önlemler, şiddet mağdurlarının korunması ve temel hakların güvence altına alınması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, gerek ulusal gerek uluslararası standartlara uygun bir uygulama, hem hukuki güvenlik hem de adil yargılanma hakkı ilkelerinin hayata geçirilmesini sağlayacaktır.

6284 sayılı Kanun'un amacı ile gerekçeli karar hakkı arasında doğrudan bir anayasal bağ bulunduğundan bahsetmek mümkündür. 6284 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre de, bu Kanun öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını sağlamayı hedeflemektedir.¹⁰⁶ Kadına karşı şiddetle mücadelede etkili tedbirlerin alınması, ancak bu tedbirlerin hukuki öngörülebilirlik, hesap verilebilirlik ve hak arama özgürlüğü ilkelerine uygun şekilde gerekçelendirilmesiyle anlam kazanacağı açıktır. Aksi hâlde, iyi niyetle çıkarılmış bu koruma normları, öngörüldüğü gibi bir koruyucu işlev görmek yerine keyfi müdahale aracı hâline gelebilecektir. Bu sebeple, tedbir kararları ile gerekçeli karar hakkı arasında anayasal dengeyi

¹⁰⁶ Şenol, H.K.E. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 7, Sayı 13, Haziran 2019, s.429

kurmak, hem mağdurun korunması hem de muhatap kişinin temel haklarının teminat altına alınması bakımından kritik bir anayasal sorumluluktur.

KAYNAKÇA

Acar. F., Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum, .s.13-22 - Oder B. E., Gökçiçek. A., Dilek Eryılmaz. S. (2010). Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı

Akbulut, B. ; (2014), 6284 Sayılı Kanunda Şiddet ve İstanbul Sözleşmesinin TCK Açısından Değerlendirilmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı: 16, s.141- 177

Akçabay, F. C. (2018) Feminist Hukuk Metodolojisi: Hukuk Uygulaması, Feminizm ve Politika, Kitap Bölümü s.17-56 - Uygur G., Özdemir N. ;(2018), Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Seçkin Hukuk

Aslan Düzgün, Ü.: (2018), Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hakim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları [Elektronik Sürüm], Polis Akademisi Yayınları,

Aydın O. 2024, İstanbul Sözleşmesi Yürürlüğe Dair Rehber ve Türkiye Uygulaması, <https://kadinkoalisyonu.org/wp-content/uploads/2024/10/tr.pdf>,

Bölükbaşı Ö. (2015); 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Yetkin Yayın, Ankara

Caniklioğlu Kırbaş, S, Kadınlar Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevuzat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun), Ankara Barosu Dergisi, Yıl 2015, Sayı:3, S. 355-378

Cohen M, “When Judges Have Reasons Not to Give Reasons: A Comparative Law Approach”, 72 Washington & Lee Law Review (2015), s. 483–571.

Çetinkaya, Reşat. “AHİM ve AYM Kararları Işığında Gerekçeli Karar Hakkı”. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sy. 57 (Ocak 2024): 323-360.

Değirmencioğlu, B. (2023). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Anayasa Mahkemesi İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı, 167, 289–334.

Ecevit Y. (2021), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları*, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, (CEİD)

Ekinci, B. E. (2018) *Anayasa Hukukuna Feminist Yaklaşımlar ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Genel Bir Değerlendirme*, Kitap Bölümü - Uygur G., Özdemir N. ;(2018), *Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*, Seçkin Hukuk, s.165-211

Ekinci, B. E. (2020), 6284 Sayılı Kanun'da Düzenlenen Önleyici Tedbirin Niteliğine Yönelik Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Kapsamında Bir Değerlendirme, <https://anayasagundemi.com/2020/07/13/forum-dr-bezar-eylem-ekinci-6284-sayili-kanunda-duzenlenen-onleyici-tedbirin-niteligine-yonelik-anayasa-mahkemesi-bireysel-basvuru-kararlari-kapsaminda-bir-degerlendirme/>

Ekinci, B.E., *Bireysel Başvuru Yolunda Gerekçeli Karar Hakkı: Anayasa Mahkemesinin Temel Tespitleri ve İhlal Kararlarının Sonuçları* Anayasa Yargısı, Cilt: 39, Sayı: 2, (2022), ss. 171–211.

Fuller, Lon L. (1949). *The Forms and Limits of Adjudication*. *Harvard Law Review*, Vol. 92, No.2, pp.353–409. *Harvard Law Review Association*.

Günay Mehmet, (2012) 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD)*, Yıl:3, Sayı: 10, s.647-686

Gözler, K., *Anayasa Hukukuna Giriş, Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 17. Baskıdan İkinci Tıpkı Ek Baskı, Bursa, Mart 2011

Harris, O'Boyle, Bates, 2009, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press – Çeviri, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşme Hukuku*, Çevirmen Mehveş Bingöllü Kılıcı, Ulaş Karan 2013, *Avrupa Konseyi*, 1. Baskı

İbicioğlu, G., Durutürk B., 2022, *Bireysel Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi*, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 80(3), s.753-783

İnceoğlu S, 2013 İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı İstanbul: Beta Yayınları 2, Tıpkı 4. Baskı

Karakaya R. (2016), Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun(6284 Sayılı Yasa), Adalet Yayınevi, Ankara

Katz O, Zamir E, 2025, Law, Justice and Reason-Giving, Journal of Empirical Legal Studies, Vol. 22, sayfa 243-266.

Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, Sayı. 99, ss. 357-380

Nergis. N., Öcal. A. (2021) Disiplinler Arası Kadın, Nobel Yayın

Songu, S. Ö. ve Emir, A. Ş. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Çalışma İlişkilerine Etkisi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 26, Sayı 2, Aralık 2020, ss.1157-1178 .

Strong S. I Writing Reasoned Decisions and Opinions: A Guide for Novice, Experienced, and Foreign Judges, Journal of Dispute Resolution, Volume 2015, Issue:1 Article 7, 1-36

Şenol, H.K.E. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 7, Sayı 13, Haziran 2019

Oder. B. E. (2010), Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzyde Korunması, s.23-52 - Oder B. E., Gökçiçek. A., Dilek Eryılmaz. S. (2010). Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı

Oder B. E., Gökçiçek. A., Dilek Eryılmaz. S. (2010). Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı

Özdemir E. A., 2020, 6284 Sayılı Kanun ve Bu Kanunun Ceza Muhakemesi Kanununda Ekileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Öztürk, N. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, Cilt 8, S.1

Uğur, H. ; (2012) “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 101, (s. 333-366).

UN. (1994). Beijing Declaration and Platform for Action. Adopted at the 16th plenary meeting, on 15 September.

Uygun, G. (2015). “Toplumsal Cinsiyet ve Adalet: Hukuk Adaletsizdir. Ankara Barosu Dergisi (4), 121-132.

Uygun, G., Özdemir N.; 2021, Adalet Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Haritalama ve İzleme Çalışması, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİDUygun G., Özdemir N. ;(2018), Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Seçkin Hukuk

Taşınar. Ayvaz. S. (2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun’da Yer Alan Tedbirlerin Medenî Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. EMU-CWS 4 th International Conference for Women Studies Gender Equality and the Law(1), 27- 49. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:4476632)

Telliöğlü, F. R. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler ve Kanundan Yararlanacak Kişiler, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt: 5, Sayı:2 Yıl, 2021

Mahkeme Kararları

Ankara 3. Aile Mahkemesi, Esas: 2025/5801 D.İş, Karar 2025/5799, 21/10/2025

AYM, Ayşe Eşlik [2. B.], B. No: 2014/15969, 21/06/2017

AYM, Azim Çiğil [1. B.], B. No: 2017/39439, 10/3/2020

AYM, Aziz Bankur ve diğerleri [GK], B. No: 2018/25145, 14/6/2023

AYM, Ercan Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8030, 02/02/2022

AYM, İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/06/2013

AYM, Gamze Armağan [2. B.], B. No: 2013/8840, 15/12/2015

AYM, M.M.Ç. [2. B.], B. No: 2014/12971, 1/2/2017

AYM, Mustafa Atak [2. B.], B. No: 2018/27304, 24/02/2021

AYM, Mustafa Karaca [GK], B. No: 2020/15967, 20/05/2021

AYM Nurten Esen, B. No.2013/7970, 10/06/2015

- AYM, Orhan Bülent Falay [2. B.], B. No: 2020/31850, 17/11/2022
AYM, Orhan Demir [2. B.], B. No: 2021/17030, 17/11/2022
AYM, Salih Söylemezoğlu [1. B.], B. No: 2013/3758, 06/01/2016
AYM, Seçil Esmanur Erdem [1. B.], B. No: 2018/17636,
08/12/2022
AYM, Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800,
18/06/2014
AYM, Vedat Benli [2. B.], B. No: 2013/307, 16/05/2013
AYM Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/03/2014
AYM, Volkan Umutlu [1. B.], B. No: 2022/2251, 21/05/2024
AYM, Zekiye Esin [1. B.], B. No: 2021/56667, 13/2/2024
AİHM, A/Hırvatistan, B. No: 55164/08, 14/11/2011
AİHM, Branko Tomašić/Hırvatistan, B.No: 46598/06, 01/01/2009
AİHM, Formin/Moldova, B. No: 36755/06, 11/10/2012
AİHM, Hadjianastassiou/Yunanistan, B. No: 12985/47,
16/12/1982
AİHM, Kontrová/Slovakya, B. No: 7501/04, 24/09/2007
AİHM, Melgarejo Martinez De Abellanosa/İspanya, B.No:
11200/19, 14/12/2021
AİHM, Opuz/ Türkiye, B. No: 33401/02, 09/09/2009
AİHM, Ruiz Torija/İspanya, B.No:18390/91, 09/12/1994
AİHM, Seryavin ve Diğerleri/Ukrayna, B. No: 4909/04,
10/05/2011
AİHM, Tatishvili/Rusya, B. No. 1509/02, 09/07/2007
AİHM, Talpis v. İtalya, B. No: 41237/14, 02/04/2017